

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga” Tinca

Pro *educația*

Revistă cu caracter științific și metodic
a cadrelor didactice

Anul II

Numărul IV

Ianuarie-Martie 2009

Colegiul de redacție:

Redactor șef: *prof. Viorica-Ana Madear*

Redactor-șef adjunct: *prof. Carmen –Monica Anton*

Secretar general de redacție: *prof. Dorel Leucea*

Redactori:

<i>prof. Leontina Tripon</i>	<i>prof. Florica Martin</i>
<i>prof. Olah Ildiko</i>	<i>prof. Daniela Frese</i>
<i>prof. Aurelian Ilie</i>	<i>prof. Rodica Zurbău</i>
<i>prof. Florin Popa</i>	<i>prof. Lucia Varna</i>
<i>prof. Mihaela Olău</i>	<i>prof. Simona Sfirlea</i>
<i>prof. Maria Plaștin</i>	<i>Înv. Dorina Negrean</i>
<i>prof. Liliana Szabo</i>	

Corectori:

prof. Floare Cioca și prof. Teodora Martin-Toma

În atenția colaboratorilor:

Materialele și studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele științifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice sau cu citări eronate.

Materialele vor fi trimise redacției în format electronic, împreună cu un exemplar printat.

Semnatarii articolelor își asumă responsabilitatea pentru conținutul acestora.

Vă mulțumim pentru înțelegere!

Redacția

Adresa Redacției:

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”

Loc. Tinca

Jud. Bihor

Str. Republicii, nr. 36/A

Cod poștal: 417595

e-mail: revista_pro_educatia@yahoo.com

ISSN: (ediția tipărită:) 1844 – 2331

(ediția electronică): 1844 – 234X

Cuprins

Cuprins	3
Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării în revista „Pro educația”	5
SECȚIUNEA ȘTIINȚIFICĂ	8
Aria curriculară „Limbă și comunicare”	9
Zilele francofoniei	10
<i>Prof. Lola Aura Oana & Prof. Carmen Monica Anton</i>	
Să nu uiți copile, nimic să nu uiți!	12
<i>Prof. Floare Bologan</i>	
De la „Capra cu trei iezi” ... la „Baltagul”	17
<i>Prof. Teodora Martin-Toma</i>	
Aria curriculară „Matematică și Științe ale naturii”	19
Bolile copilăriei	20
<i>Prof. Daniela Lăcrimioara Frese</i>	
Considerații privind fauna de păsări răpitoare diurne din zona Tinca (Jud. Bihor, România)	24
<i>Prof. Aurelian Leonardo Ilie</i>	
Ce este moartea?	30
<i>Prof. Minerva Trif</i>	
Aria curriculară „Om și societate”	32
Profesorul de religie între profesie și misiune	33
<i>Prof. Florica Marioara Balogh</i>	
Convertirea împăratului Constantin cel Mare – adevăr sau ficțiune?	38
<i>Prof. Dorel Mircea Leucea</i>	

Învățământ primar	48
Activitățile extrașcolare – timp în folosul elevilor	49
<i>Insit. Minodora Florina Popa</i>	
Aria curriculară „Educație fizică și sport”	52
Metodele de instruire în lecția de educație fizică școlară cu teme din jocurile sportive	53
<i>Prof. Roman-Florin Popa</i>	
SECȚIUNEA METODICĂ	57
Evaluarea. Proiectarea testelor	58
<i>Prof. Floare Cioca</i>	
Elemente de deontologie a evaluării în contextul creșterii actului educațional	67
<i>Prof. Viorica Ana Madear</i>	

Norme tehnice de redactare a materialelor destinate publicării
în revista „Pro educația”

Materialele și studiile trimise spre publicare trebuie să fie în conformitate cu normele științifice în vigoare.

Nu se vor publica materiale fără note bibliografice sau cu citări eronate.

Materialele pentru publicare vor fi înmânate membrilor colegiului de redacție pe suport electronic (dischetă, stick, CD) sau vor fi trimise prin e-mail la adresa: revista_pro_educatia@yahoo.com.

Pentru culegerea materialului se va utiliza editorul de texte Microsoft Word.

Nu se acceptă lucrările culese fără diacritice.

Setarea paginii: format A4, având următoarele margini: sus – 2 cm; jos – 2 cm; stânga – 2 cm; dreapta – 2 cm.

Textul de bază va fi cules cu fontul Times New Roman, corp 12, justify, la un rând și jumătate (1.5 lines), iar notele bibliografice cu fontul Times New Roman, corp 10, la un rând (single); titlul cu fontul Times New Roman, corp 14, centrat (center), îngroșat (bold) și subliniat (underline), iar numele și prenumele autorului vor fi trecute imediat sub titlu cu font Times New Roman, corp 14, aliniat la dreapta (align right), înclinat (italic). Sub numele autorului se va trece instituția de învățământ la care autorul activează cu fontul Times New Roman, corp 12, aliniat la dreapta (align right).

Paragrafele se vor distinge prin indentarea primului rând, nu prin distanțare de paragraful anterior.

Indentarea primului rând al paragrafului se va face cu tab, nu cu spații.

Semnele de punctuație (. , ; : ! ? ...) nu vor fi precedate de spațiu, dar vor fi urmate de spațiu.

După ghilimelele și parantezele de deschidere nu se introduce spațiu; ghilimelele vor fi „...“.

Pentru inserarea fracțiilor, formulelor matematice, ecuațiilor, folosiți editorul de ecuații al Microsoft Word.

Notele bibliografice vor fi inserate cu comanda *Insert Footnote* și vor apărea la subsolul paginii. La finalul studiului nu se va mai indica bibliografia folosită, deoarece lucrările folosite apar în cadrul notelor de la subsol.

Notele bibliografice vor avea următorul format:

- Pentru cărți:
 - Prenumele și numele autorului,
 - Titlul lucrării (scris cu caractere italice)
 - Volumul (dacă este cazul)
 - Ediția lucrării (dacă e cazul)
 - Traducătorul cărții
 - Editura la care apare cartea
 - Localitatea și anul apariției cărții
 - Pagina citată

Exemplu:

Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604)*, ed. a II-a, trad. Roxana Mareș, Ed. Teora, București, 1999, pp. 26-30.

- Pentru articole și studii:
 - Prenumele și numele autorului
 - Titlul articolului sau studiului (scris cu caractere italice)
 - Numele revistei în care apare articolul sau studiul
 - Numărul revistei și anul apariției
 - Editura, localitatea și anul apariției publicației
 - Pagina citată

Exemplu:

Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea și Sfântul Ioan Hrisostom*, în *Orizonturi teologice*, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2002, p. 179.

Precizarea paginii: „p.” când este vorba despre o singură pagină, „pp.” când este vorba despre mai multe. Indicațiile în latină (*idem*, *op. cit.*, *ibidem*, *sqq.* etc.) vor fi trecute cu caractere italice.

În redactarea materialelor va fi folosit sistemul ortografic cu „â” și „sunt”, precum și normele ortografice impuse de *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Editura Academiei Române, București, 2005.

Lista de abrevieri uzuale:

- cf.* = *confer* (compară)
- e.g.* = *exempli gratia* (de exemplu)
- ed.* (ediția, editor; plural: eds)
- et al.* = *et alii* (și alți autori)
- sq./sqq.* = *sequens* (și pagina/paginile următoare)

ibid. = *ibidem* (în același loc; se folosește într-o trimitere care urmează imediat după o altă trimitere la aceeași operă; este urmată de numărul paginii la care se trimite)

id. = *idem* (același; se folosește într-o trimitere care urmează după o alta în care s-a folosit *ibid.*, atunci când se trimite la aceeași operă, aceeași pagină; nu mai este urmată de numărul paginii)

i.e. = *id est* (adică)

infra (mai jos)

ms. = *manuscriptum* (manuscris; plural: *mss.*)

op. cit. = *opere citato* (opera citată)

loc. cit. = *loco citato* (similar cu *op. cit.*, dar folosit numai atunci când trimiterea este la aceeași pagină ca în trimiterea anterioară)

passim (pe alocuri)

supra (mai sus)

vol. (volumul, volumele)

Semnatarii studiilor își asumă responsabilitatea pentru conținutul acestora!

I

SECȚIUNEA ȘTIINȚIFICĂ

Aria curriculară „Limbă și comunicare”

Zilele francofoniei

Prof. Lola Aura Oana & Prof. Carmen Monica Anton

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

În mod tradițional, la 20 martie sărbătorim „Zilele francofoniei”.

Francofonia este o organizație care cuprinde 56 de țări și guverne din 5 continente, care au în comun cunoașterea și folosirea limbii franceze. Este poate singura organizație cu caracter mondial care nu are un centru de interes economic, politic sau chiar cultural, ci învățarea și valorizarea unei limbi – franceza.

Poate nu întâmplător unul din cei mai importanți oameni de cultură și scriitori de origine africană, Léopold Sédar Senghor, președinte al Senegalului și poet de renume, a fost unul din susținătorii fervenți ai ideii de „francofonie”. El considera limba franceză ca un instrument de emancipare și de exprimare, o alternativă oferită popoarelor africane.¹

Cei doi președinți ai asociației francofone, de la înființare și până în prezent sunt tot de origine africană, respectiv domnii Boutros Boutros-Ghali (Senegal), până în anul 2002 și Abdou Diouf (Egipt) din 2002 până în prezent.

Termenul de „francofonie” a fost inventat în anul 1880 de către geograful Onésime Reclus și se referea la comunitatea țărilor și popoarelor care foloseau limba franceză.

Gradul de utilizare al limbii franceze este diferit în cele 56 de țări membre ale organizației francofone, de la limbă oficială în țări ca Franța sau Canada, la limbă de comunicare în țări cum ar fi Vietnamul sau limbă de cultură, învățată la școală, cum ar fi țara noastră.²

Primul summit al țărilor francofone a avut loc în anul 1986.

Începând din acel an au avut loc 12 summituri, având ca locație diferite orașe din țările francofone, după cum urmează:

1. 1986 – Palatul Versailles, Franța
2. 1987 – Québec, Canada
3. 1989 – Dakar, Senegal
4. 1991 – Paris, Franța
5. 1993 – Port Louis, Mauritius
6. 1995 – Cotonou, Benin

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Francophonie>

² <http://www.francophonie.org/oif/membres.cfm>

7. 1997 – Hanoi, Vietnam
8. 1999 – Moncton, Canada
9. 2002 - Beirut, Liban
10. 2004 – Ouagadougou, Burkina Faso
11. 2006 – București, România
12. 2008 – Québec, Canada³

În anul 2006, Bucureștiul a găzduit al XI-lea summit, având ca temă „Tehnologiile informației”.

În anul 2010, Madagascarul va găzdui al XIII-lea summit.

De ce sarbătorim în fiecare an „Zilele francofoniei”?

În primul rând pentru ca România este membră a acestei organizații și, prin tradiție, românii sunt cunoscători ai limbii franceze. România organizează în fiecare an concursurile *Cangurul*, la care participă mii de elevi, care uneori ignoră faptul că acest concurs este una din manifestările francofoniei.

În al doilea rând pentru că francofonia oferă o alternativă la anglicizarea tot mai pronunțată a lumii moderne. Pentru vorbitorul obișnuit, franceza este percepută mai mult ca o limbă de cultură decât ca o limbă de comunicare. Acest fapt îi conferă, pe lângă respingerea cu care este întâmpinată, în mod tradițional, de elevi, o aură de noblețe.

În al treilea rând, poate cel mai important, limba franceză și francofonia ne ajută să creăm legături cu o cultură și o civilizație care, de-a lungul timpului, au dat oameni și opere remarcabile.

Înceiem cu celebrul citat al și mai celebrului Charles Quint, împărat al Sfântului Imperiu Roman și om de cultură renumit:

“J’ai appris l’italien pour parler au Pape, l’espagnol pour parler à ma mère, l’anglais pour parler à ma tante, l’allemand pour parler à mes amis et le français pour parler à moi-même.”

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Francophonie>

Să nu uiți copile, nimic să nu uiți!

Prof. Florica Bologan

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Structura S08 Râpa

Articolul de față se vrea a fi unul informativ și poate fi considerat un eseu, sau chiar mai puțin, o compunere obișnuită; un omagiu adus marelui poet, geniului nostru național, Mihai Eminescu.

Mulți dintre elevii noștri, chiar și cei pasionați de literatură, nu fac deosebirea între 15 ianuarie 1850 și 15 iunie 1889. Pentru aceștia în ambele zile, fie aniversează pe Eminescu, fie îl comemorează. Trebuie știut însă că pe 15 ianuarie 1850 s-a născut marele poet la Botoșani și pe 15 iunie 1889 a murit în sanatoriul doctorului Șutu în urma unei îndelungate suferințe. Așadar, pe 15 ianuarie îl aniversăm și pe 15 iunie îl comemorăm.

Este bine de asemenea să se știe că Eminescu s-a născut de fapt pe 5 ianuarie 1850 la Botoșani, dar a fost înregistrat la starea civilă pe data de 15 ianuarie, a aceluiași an. De asemenea, copiii noștri confundă locul nașterii copilului Eminescu cu locul copilăriei acestuia.

Așadar se cuvine să stabilim că Eminescu s-a născut la Botoșani și a copilărit la Ipotești.

Mihai Eminescu a fost al șaptelea copil al căminarului Gheorghe Eminovici și al Ralucăi, născută Iurașcu.

Mihai Eminovici, cum s-a numit poetul de la nașterea sa, până la o anumită dată, a copilărit deci la Ipotești, unde familia sa, nu prea bogată, dar boiernași înstăriți, aveau un conac frumos, așezat într-o zonă superbă, înconjurat de păduri, lac, izvoare, poteci, crâng.

Era deci locul cel mai prielnic pentru visătorul copil Mihai Eminescu, unde colinda și unde rămânea până noaptea târziu privind la lună, luceferi, ascultând susurul izvorului lângă prispa cea de brazde. Reveria și visarea dura până într-un târziu când auzea buciul sau cântecul de corn și simțea aproape mersul cârdului de cerbi.

În această stare de spirit învață micul Mihai primele buchii, învață asadar să citească, să scrie, uneori cu ajutorul unui om instruit, prieten al tatălui său, Gheorghe Eminovici.

Stăpânind scrisul și cititul, micul Mihai va pătrunde, prematur am putea spune, în biblioteca tatălui său informându-se și instruindu-se atât cât îi era necesar să prindă drag de scris și chiar mai mult.

Văzându-l înclinat spre învățătură, tatăl său îl duce la școală la Cernăuți, la gimnaziul unde îl are ca profesor pe Aron Pumnul, la moartea căruia Eminescu a scris poezia „*La mormântul lui*

Aron Pumnul” care a fost prima poezie publicată în revista gimnaziului, nu însă și prima sa creație în ordine cronologică. Aceasta din urmă se intitulează „*De-aș avea...*”, poezie de inspirație folclorică, dar care va apărea după „*La mormântul lui Aron Pumnul*” prin care viitorul mare poet demonstrează veleități, în arta scrisului. În perioada „Cernăuți”, Eminovici, căci încă așa se numea, va fugi de nenumărate ori de la școală, mânat de dorul meleagurilor natale și al împrejurimilor fermecătoare pe care le-am amintit la început și unde poetul, la început un copil și chiar mult după aceea, se simțea împlinit.

Tot de-atâtea ori va fi dus înapoi de tatăl său, la Cernăuți, dar Eminescu va pleca din nou. De data aceasta însă, tatăl său nu-l va mai găsi. Mihai Eminovici va peregrina prin toată România, Moldova, Transilvania, Banat, Crișana, alături de trupa de teatru a lui Fany Tardini, care îl va angaja ca sufleur.

Câștigând cele necesare unui trai, fie el și unul modest, viitorul mare poet, se va împlini treptat ca personalitate distinctă, cunoscând în primul rând în călătoriile sale prin țară, folclorul românesc, tradițiile acestui neam. În peregrinările sale, ajungând la Oradea, marele om de cultură al momentului, Iosif Vulcan, îi va citi poezioara „*De-aș avea...*”. Impresionat de simplitatea acesteia dar și întrezărind un viitor literar strălucit pentru Mihai Eminovici, acesta îi va schimba numele din Eminovici în Eminescu, publicându-i totodată poezia „*De-aș avea...*” în revista „Familia” pe care Iosif Vulcan o conducea.

De atunci Mihai Eminescu va asceade pe scara ierarhică a poeziei, a creației în general, pentru că poeziei i-a urmat proza, și apoi teatrul, culminând în 1883 cu apariția primului volum de versuri: „*Poesii*”-1883 de Mihai Eminescu, editat de Titu Maiorescu în cadrul Cenuclului „Junimea” și redactând cu măiestrie revista „Convorbiri literare”. Cenuclul „Junimea” și revista „Convorbiri literare” erau în acel moment cadrul propice de promovare a adevăratelor valori culturale, în speță cele literare de la critică, istorie literară până la opera literară în sine. Momentul „Convorbiri literare” cu Titu Maiorescu la pupitru va marca întreaga cultură românească de după “Dacia literară” a lui M. Kogălniceanu și cu atât mai mult va marca momentul „Eminescu”.

Timpu se scurgea repede pentru marele poet. Odată cu trimiterea în țară a poeziilor „*Venere și madonă*”, „*Epigonii*”, „*Mortua est*” din perioada când poetul studia la Viena, apoi urmând perioada berlineză, Paris, și din nou în țară, se prefigurează momentu prin care Eminescu este consacrat și recunoscut în unanimitate ca cel mai mare poet român, al tuturor timpurilor, la al cărui falnic Răsărit se închină Apusul marelui bard de la Mircești, Vasile Alecsandri. Acesta va declara cu mândrie și respect: „E unul care cântă mai bine decât mine,/ Cu-atât mai bine țării și lui cu-atât mai bine,/ Apuce înainte s-ajungă cât mai sus/ La răsăritul falnic, se-nchin-al meu apus”.¹ Perioada

¹ Vasile Alecsandri, *Unor critici*, în *Idem, Poezii*, Ed. Didactică și Pedagogică, București (Colecția Biblioteca pentru toți).

Viena–Berlin-Paris, este perioada cea mai prolifică din activitatea literară a lui Mihai Eminescu. Mihai Eminescu își va petrece în această perioadă mult timp la masa de scris, scoțând de sub pana-i măiastră, poezie după poezie, dominând întreaga scenă literară a vremii nu doar din țară, dar și din afara ei.

Eminescu a fost tradus până și în japoneză, ca să nu mai vorbim de limbile europene, ajungând subiectul numărul unu în cercurile literare ale vremii.

Privind poeziile eminesciene, pe care le publică în revista „Convorbiri literare”, Titu Maiorescu scrie aproape instantaneu articolul „Eminescu și poeziile lui ...” în care recunoaște deliberat și cu mândrie: ...dar „poet, poet, în adevăratul înțeles al cuvântului este d-l Mihai Eminescu.”

A fost doar începutul unui vulcan care, chiar și după moartea poetului, a rămas nestins. Setea de creație nu are limite pentru marele poet, devenind nemuritoare și susținându-l moral până în ultima clipă a vieții sale. A urmat apoi pleiada de poezii începând cu cele de inspirație folclorică „Revedere”, „Ce te legeni”, continuând cu cele inspirate din natură și iubire: „Dorință”, „Lacul”, „Povestea codrului”, „Atât de fragedă” care sunt numai câteva din seria fără număr.

În poezia eminesciană, natura se îmbină armonios cu dragostea, iubirea – iubita, care are pe tot parcursul creației sale același chip „înger blond cu ochi albaștri”- eternul feminin eminescian.

Deși marea lui iubire era Veronica Micle, brunetă dar gingașă, fiind omniprezentă – ca muză a creației sale și a sufletului său însetat veșnic de iubire și absolut, idealul feminin era blond.

Suprinzător deci, femeia din poezia lui Eminescu este blondă și pe rând, când Înger, când Demon. Acest aspect feminin a avut pentru o scurtă perioadă o reprezentare reală în persoana nemțoaicei Mite Kremitz, blondă și fermecătoare pe care Eminescu a iubit-o un timp.

Dar cert este că Eminescu n-a iubit neapărat o anumite femeie, chiar având în vedere că Veronica Micle îi umplea sufletul și-i potolea setea de iubire .

Eminescu a iubit mai cu seamă iubirea în sine, care îi umplea mintea și trupul dându-i posibilitatea să viseze, așteptând lângă lac sau lângă izvor cu privirea pierdută în stele, luceferi, ca ea să apară să-i potolească dorul, setea de iubire, nostalgia, farmecul dureros, dulcea durere.

Însă în mai toate poeziile sale iubita nu vine, iubirea există însă. Iubita era doar o posibilitate, o dorință nestăvilită, dar iubirea așa cum o trăia marele poet în mijlocul naturii prin tot ce înseamnă aceasta, era o certitudine pe care nu i-o putea lua nimeni .

Dacă iubita îl trăda, nu venea pe lângă plopii fără soț sau nu venea în barca de pe lac, sau sub crengile aplecate care ascundea tainic prispa cea de brazde, locul de întâlnire a îndrăgostiților, natura în toată splendoarea ei, farmecul, misterele și în cadrul acesta, iubirea ca și concept și simțământ profund, purtată dureros de dulce de poet în suflet, toate acestea nu-l trădau niciodată.

Eminescu se simțea de multe ori fericit în natură fie și în absența iubitei, purtat pe strunele și muzica pădurii.

Se va produce însă un fenomen fatal care-l va arunca în noaptea neagră a minții. După îmbolnăvirea sa, Eminescu nu va înceta să scrie, dar operele sale de la aceasta dată încolo nu se vor mai ridica la nivelul și valoarea celor din momentele anterioare, ca de exemplu anul 1883.

Până la acest eveniment fatal trebuie să fixăm doar punctual încă, câteva repere sacre eminesciene. Amintim printre altele ciclul *Scrisorile* (V), *Glossă*, *Odă* (în metru antic), *Melancolie*, *Criticilor mei*, *Ai noștri tineri*, etc.

Dintre toate însă apariția poemului „*Luceafărul*” (98 strofe) în care poetul revarsă peste din matca sa creatoare, zbulciumul său într-un fel metaforic, alegoric, narativ, liric, soarta omului de geniu, însetat de absolut, într-o lume ostilă îi aduce consacrarea de „luceafăr” al poeziei românești și unul dintre cei mai mari poeți ai lumii.

În aceste momente îl va ajuta bunul său prieten, Ion Creangă, care-l va adăposti o vreme în bojdeuca din Țicău de la Iași.

Nu putem încheia însă până nu amintim o poezie de asemenea marcantă pentru poet și poate și pentru tine, iubite copil, sau iubite cititorule oricare ai fi tu. Este vorba de „*O, rămâi*” pe care elevii noștri o consideră de multe ori ca o poezie de dragoste. Nu este așa. Prin această poezie, Eminescu își exprimă juvenil și adorabil, maturizarea sa, trecerea de la copilărie la maturitate, de la copilul visător de lângă izvor, la poetul adult - care chiar dacă visarea face parte din ființa sa, și va rămâne mereu un romantic incurabil, ușor boem, regretă despărțirea de copilărie, de inocența ei, de liniștea și pacea codrului, de aștri, de candoarea și surâsul de copil. Șuieratul la chemarea pădurii exprimă profunzimea momentului, sentimentul de înstrăinare, atât lăuntrică cât mai ales concretă, reală, despărțirea de Ipotești, de tot ce îi era drag.

Părăsit după îmbolnăvirea sa după o activitate literară fără precedent, singur fără prieteni, fără iubita vieții lui „Veronica Micle”, închisă la rândul ei de propriile simțăminte la Mănăstirea Văratec, poetului îi rămâne un singur dor, moartea. Poezia, elegia „*Mai am un singur dor*” este corolarul stingerii poetului.

Deși își dorește moartea ca pe ceva salvator, puterea creatoare rămâne nestăvilită ba mai mult, străbate necuprinsul pentru că poetul dorește să moară la marginea mării, fără fast, fără flamuri, fără dric, fără bocete, ci în contopire cu natura, cu marea nesfârșită a creației, cu luceferii care-l însoțesc și dincolo, și cu aducerile aminte.

Așadar, cuvine-se, iubit copil, să nu uiți nimic, să nu uiți că prin însăși această poezie poetul își exprimă setea de viață, viziunea sa despre viața ca un vis, pe care o adoră și se zbulciumă în fața relativității ei.

Să nu uiți că a existat și chiar îmi place să cred că mai există o țară, România, numită Eminescu, sau Eminescu numit România. Biunivocitatea este perfectă. Și dacă Eminescu n-ar fi existat, noi românii l-am fi inventat. Ideea lui Nichita Stănescu subliniază încă odată influența covârșitoare pe care a avut-o marele poet asupra poeziei românești de după el.

După Eminescu toată floarea cea vestită a poeziei noastre terminând sau neterminând cu Ana Blandiana, stă sub sceptrul domniei creatoare a acestuia.

Să nu uiți, copile, nimic să nu uiți; îți doresc să te informezi cât poți de mult și de bine de pe calculatorul tău, dar când te duci la culcare să nu uiți, copile, să-l deschizi pe Eminescu și să citești o pagină din cartea sa, care să-ți fie căpătâi.

Vei vedea că vei dormi mai liniștit, mai împăcat cu tine însuși, iar a doua zi, când razele soarelui îți vor deschide geana dulce, vei purta încă în suflet, simțământul lui duios și vei gândi mai pozitiv, vei fi mai imun la violența și agresiunea care uneori te înconjoară.

Cuvintele sunt prea mici, prea puține pentru ce însemnă Eminescu pentru noi și pentru cei ce vor veni.

De aceea am să închei parafrazând doi mari cântăreți a vremii noastre care din păcate nu mai sunt printre noi, soții Teodorovici care-l cântau pe Eminescu.

Să nu uiți, copile, nimic să nu uiți, să nu uiți că Timpul și Uitarea sunt dușmanii noștri cei mai de temut.

De aceea, așa cum spunea cântecul: „De avem sau nu dreptate, Eminescu să ne judece...”. Și credeți-mă judecata va fi blândă - ca blânda batere de vânt, și dulce - ca sunetul de corn!

De la „Capra cu trei iezi” ... la „Baltagul”

Prof. Teodora Martin-Toma

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Cu siguranță că vă veți întreba, dragii mei cititori, cum de am putut pune aceste două opere lângă olaltă, ce legături am găsit între ele. În opera „Capra cu trei iezi” scrisă de Ion Creangă, avem în fața noastră un animal-mamă care suferă că lupul i-a mâncat doi iezi și se răzbună pe acesta. În „Baltagul” a lui Mihail Sadoveanu, avem o femeie, soție și mamă, care își caută bărbatul plecat de acasă să cumpere de la Dorna niște oi; află că el a fost ucis pentru bani și dorește să i se facă dreptate.

Am convingerea că între aceste două opere există o asemănare datorată prezenței feminine din ele. Să nu vă uimiți că am spus prezență feminină chiar dacă un personaj în discuție este o capră. Personajele despre care vreau să vorbesc sunt capra și Victoria Lipan, căci eu cred că ele sunt liantul dintre cele două opere.

În „Istoria literaturii române de la origini până în prezent” a lui George Călinescu, marele critic vede în „behăiturile caprei”, jelaniile unei „țărănci”.¹ Tot marele critic spune că în opera „Capra cu trei iezi” se regăsesc „procedeele lui La Fontaine”, iar animalele din operă „sunt văzute omenește”.² Dacă George Călinescu vede în capră o „țărăncă supărată”, Nicolae Manolescu, citându-l pe Valeriu Cristea în opera „Istoria critică a literaturii române”,³ vede în capră „o aprigă eroină din familia Vitoriei Lipan”. Datorită acestor doi mari critici din literatura română cele două personaje feminine pot fi puse pe aceeași linie. Astfel, capra care își plânge bărbatul ucis.

Asemănarea pe care am vrut eu să o subliniez nu este cea de mai sus, ci momentul în care cele două eroine pedepsesc criminalii. În amândouă operele, criminalii sunt pedepsiți în momentul pomenirii celor uciși, mă refer aici la acel praznic, acea masă, pe care o oferă românii în cinstea mortului. Femeile din cele două opere și-au răzbunat morții la praznic, amândouă manifestând o durere comună chiar dacă ele reprezintă diverse tipuri de femei din popor. Dramatismul din „Baltagul” este sfâșietor în comparație cu cel din „Capra cu trei iezi”.

Autorii celor două opere nu au nimic în comun, vorbesc și scriu diferit. Eu cred însă că sunt conduși de o conștiință comună: aceea de a li se face dreptate, de a pedepsi răul. Este în final

¹ George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ed. nouă, revăzută de autor, Ed. Vlad & Vlad, Craiova, 1993, p. 482.

² *Ibidem*, p. 482.

³ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române – 5 secole de literatură*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008, p. 413.

conștiința curată a poporului român care s-a manifestat în personajele feminine amintite mai sus; care s-a manifestat în alte personaje din literatura română vrând și făcând dreptate.

Aria curriculară „Matematică și Științe ale naturii”

Bolile copilăriei

Prof. Daniela Lăcrimioara Frese
Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Există aproximativ 6 boli contagioase de care aproape nimeni nu scapă. Aceste boli sunt: rujeola, varicela, rubeola, scarlatina, parotidita epidemică și variola.

Rujeola (pojarul) este o boală răspândită în toată lumea, care apare în special la sfârșitul iernii și începutul primăverii, la copiii cu o vârstă cuprinsă între 1 și 3 ani. Este provocată de virusul rujeolic, virus care se poate păstra viu în corpul copilului o perioadă de mai mulți ani.¹

Perioada de incubație este de 10 zile, iar posibilitatea de molipsire este de 3 zile, atunci când corpul are febră.

Boala are o fază de debut caracterizată prin: febră, conjunctivită, afecțiuni respiratorii, tuse.

Erupția este cea de-a doua fază a bolii, caracterizată prin apariția unor macule (bubițe) roșu deschis. La început maculele apar în jurul urechilor și în jurul zonei de implantare a părului. În zilele următoare erupția coboară spre față, gât și extremități.

Între debutul bolii și apariția erupției există un interval de 6 zile.

Tratamentul se face la domiciliu prin asigurarea condițiilor de igienă și alimentație echilibrată, administrarea medicamentelor pentru scăderea febrei și a ceaiurilor pentru tuse. Nu se recomandă tratamentul cu antibiotice decât la formele severe.²

În situația în care boala apare la o vârstă mai mare sau în regiunile cu populație subnutrită și cu rezistență scăzută, apar complicații. Ele pot fi: afecțiuni respiratorii, digestive, otite, laringite și encefalite.

După boală, imunitatea este puternică și permanentă. Imunitatea se poate dobândi și prin administrarea vaccinului antirujeolic.

Varicela(vărsatul de vânt), este o boală extrem de contagioasă, produsă de un virus ADN (deoxiribovirus) identic cu cel al herpesului Zoster.³

Boala apare la copiii cu vârste între 2 și 10 ani. Se transmite de la bolnav la persoana sănătoasă prin contact direct sau prin picături de secreție nazofaringiană, răspândite prin aer și indirect prin obiecte contaminate.

¹ Ștefania Pelmuș Giersch și Florina Amalia Toma, *Elemente de biologie și patologie umană*, Ed. CD Press, București.

² Ioana Ariniș, *Anatomia și fiziologia omului*, Ed. Sigma, București.

³ Ștefania Pelmuș Giersch și Florina Amalia Toma, *op. cit.*

Perioada de incubație este de 15 zile, iar cea de contaminare de 8 zile de la apariția simptomelor.

Erupția se caracterizează prin apariția unor vezicule pruriginoase (bubițe cu lichid), înconjurate de o areola roșiatică, care acoperă tot corpul, pielea capului, palmele, gura și organele genitale. După a 5-a zi de la începutul erupției, de regulă, nu mai apar elemente eruptive, iar cele deja existente se acoperă cu o crustă. La nivelul erupției apar mâncărimi. Este interzisă spargerea veziculelor, deoarece rămân cicatrici toată viața.

Tratamentul constă în izolare la domiciliu, repaus la pat (7 zile), dietă ușoară. Pentru a împiedica scărpinarea se recomandă folosirea talcului mentolat. Este interzisă baia până la uscarea crustelor. Igiena corporală se face cu apă alcoolizată.

Imunitatea după varicelă este de lungă durată, reîmbolnăvirile apar în cazuri excepționale. Pentru varicelă nu există vaccin.

Rubeola este o boală infecțioasă acută, de origine virală, produsă de virusul rubeolic. Se transmite pe cale aerogenă prin tuse sau prin strănut. Fiind o boală ușoară, febra având valori scăzute, poate trece neobservată.

Perioada de incubare este de 10-12 zile.⁴

Erupția apare după aproximativ 3-5 zile sub formă maculară de culoare mai deschisă decât la rujeolă. Primele macule apar mai întâi în jurul capului, coboară apoi la nivelul trunchiului și al membrelor.

Complicațiile sunt foarte rare, acestea putând fi: artrite, encefalite.

Tratamentul în cazul rubeolei constă în izolare la domiciliu, dietă ușoară, dar cu valoare nutritivă ridicată. Pentru febră, durerile articulare și cefalee se recomandă acidul acetilsalicilic (aspirina).

Reinfecția cu virusul rubeolic poate apărea atât la cei care au făcut rubeola naturală, cât și la cei care au fost vaccinați antirubeolic.

Scarlatina este o boală eruptiv-infecțioasă acută, predominantă la copii, determinată de diferite tipuri de toxigene, de streptococi beta-hemolitici din grupul A (*Streptococcus pyogenes*).⁵

Boala este răspândită pe întreg globul, epidemia dominând în țările cu climă temperată, deoarece aici apar forme severe de îmbolnăvire.

Vârsta cea mai afectată este cuprinsă între 1 și 10 ani.

Transmiterea bolii se face prin contact direct cu bolnavii, boala răspândindu-se prin aerul contaminat, prin secreții buco-faringiene, eliminate prin tuse, strănut și vorbire.

⁴ Ibidem.

⁵ Ioana Ariniș, *op. cit.*

Răspândirea bolii se poate realiza și prin intermediul obiectelor contaminate, mâini murdare, lapte sau produse lactate contaminate cu streptococ.

Este posibil ca boala să fie transmisă și prin infectarea arsurilor, a unor leziuni cutanate sau a plăgilor operatorii. Perioada de incubație este în medie de 3 până la 6 zile. Boala debutează brusc, cu febră mare (39-40 grade Celsius), dureri la deglutiție (înghițire), dureri abdominale, vărsături, cefalee.

Boala cuprinde două perioade: perioada preeruptivă, care durează 24-36 ore și perioada de erupție.⁶

Perioada preeruptivă se caracterizează prin apariția enantemului scarlatinos (erupție într-o cavitate), de roșu închis (ca o flacăără), ce cuprinde amigdalele și vălul palatin.

În prima zi de boală limba este acoperită de un depozit cenușiu-albicios, după care epiteliul superficial începe să se elimine, lăsând mucoasa linguală roșie cu aspect de limbă zmeurie. Perioada de erupție începe odată cu apariția exantemului scarlatinos (erupție pe corp) la baza gâtului și pe fața anterioară a toracelui. În această perioadă febra se menține ridicată timp de 1-2 zile, după care începe să scadă odată cu administrarea tratamentului cu penicilină.

În situația în care boala a fost depistată tardiv pot să apară complicații, acestea putând fi toxice, septice și alergice.

Tratamentul constă în izolare și internare în spital timp de 7 zile, administrarea antibioticelor și regim alimentar hidro-lacto-zaharat. Urmează o izolare la domiciliu de încă 3 săptămâni, urmată de control medical de specialitate.

Parotidita epidemică (oreonul), este o boală acută, infecțioasă și contagioasă.

Boala este provocată de virusul urlian (un virus ARN care produce leziuni ale țesutului glandular și nervos).

Denumirea bolii provine de la caracteristicile clinice care constau în tumefacția glandelor salivare, în special parotide.⁷

Boala apare mai ales în sezonul rece și primăvara timpuriu. Majoritatea cazurilor de boală apar la copiii cu vârste cuprinse între 5 și 10 ani.

Transmiterea bolii se face prin contact prelungit între copiii bolnavi și cei sănătoși, pe cale aeriană. Poarta de intrare a virusului o reprezintă nasul sau cavitatea bucală. Odată ajuns în organism, virusul se multiplică în epiteliul tractusului digestiv sau în glanda parotidă, de aici ajunge în sânge și se localizează în: glande salivare, pancreas, țesut nervos și testicule.

Perioada de incubație este de 16-18 zile, boala debutează cu febră, frisoane, cefalee, dureri ușoare de deglutiție și stare de rău.

⁶ Ștefania Pelmuș Giersch și Florina Amalia Toma, *op. cit.*

⁷ Ibidem.

Sunt situații în care pot să apară complicații sub forma unor leziuni ale altor organe interne care pot produce: surditatea, pneumonii, complicații digestive, diabet zaharat și complicații hematologice. În cazul în care oreonul apare la vârsta adultă (la băieți) poate produce sterilitate și impotență.

Tratamentul la formele comune se face la domiciliu, constând în repaus la pat timp de 10-14 zile, regim alimentar constituit din alimente lichide și semisolide, sărace în dulciuri și grăsimi.

Imunitatea se dobândește prin vaccin urlian cu virus viu atenuat, care se administrează copiilor după vârsta de un an, într-o singură doză subcutanat.

Variola este o boală infecțioasă extrem de gravă, foarte contagioasă, cu mortalitate mare, provocată de virusul variolic. Boala se manifestă la toate grupele de vârstă: de la nou născuți, până la persoanele de vârstă mai înaintată.

Transmiterea bolii se face atât direct, cât și indirect. Insectele pot fi vectori de contaminare. Virusul pătrunde pe căile respiratorii, se multiplică în mucoasa acestora, de unde migrează spre ganglionii limfatici și de aici în sânge. Perioada de incubare este de aproximativ 12 zile.⁸

Boala se caracterizează printr-o stare toxică intensă și o erupție veziculo-pustuloasă generalizată, care lasă cicatrice după însănătoșire.

Debutul bolii are loc brusc, se manifestă prin febră, frisoane, cefalee și stare generală alterată.

În perioada de erupție primele leziuni apar pe mucoasa buco-faringiană și la nivelul căilor respiratorii producând dureri mari și tuse. Ulterior, erupția se extinde și extern, în special pe spate.

În unele situații pot apărea complicații severe: septicemie, osteomielită, artrită septică.

Tratamentul constă în izolare prin internare în spital, administrarea acidului acetic salicilic pentru febră și cefalee. Antibioticele vor fi administrate numai în complicațiile bacteriene.

Imunitatea se realizează prin vaccinare antivariolică, iar la suspecții și contactații de variolă se administrează imunoglobuline umane specifice antivariolei.

⁸ Ibidem.

Considerații privind fauna de păsări răpitoare diurne din zona Tinca (Jud. Bihor, România)

Prof. Dr. Aurelian Leonardo Ilie

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Introducere

Hulite, dar în același timp și admirate, păsările răpitoare diurne au exercitat todeauna un interes ridicat, atât din partea omului de rând, cât și din partea cercetătorului științific.

Din această categorie fac parte vulturii, acvilele, șorecarii, ulii, găile, uliganul pescar, ereții și șoimii.

Ornitofauna zonei Tinca cuprinde un număr mare de specii răpitoare diurne menționate atât într-o monografie recent realizată de autor, cât și într-o serie de articole științifice.¹

Material și metodă

Prezenta lucrare sintetizează toate datele publicate până în prezent, la care se adaugă și altele obținute ulterior prin numeroase deplasări pe teren. Drept metode de lucru s-au utilizat metoda punctelor fixe și cea a traseelor.

Aparatura optică utilizată: binocluri 20x50, 8x25. Identificarea speciilor s-a realizat utilizând determinatoare specifice.²

Rezultate și discuții

În urma investigațiilor întreprinse în perioada 1991 - 6 feb. 2009, s-au identificat 17 specii aparținând unui ordin (*Falconiformes*) și 2 familii (*Accipitridae* și *Falconidae*).

Pe lângă aceste specii, în zona Tinca au mai fost identificate 3 specii de către Csak Kalman, fost muzeograf la Muzeul de Științele Naturii Tinca, în perioada 1955 - 1986. Două dintre aceste specii prezintă statut incert în fauna zonei (*Aquila heliaca heliaca*, *Falco naumanni*), iar cea de a treia (*Haliaeetus albicilla*) a dispărut din zonă.

Prezint în continuare lista acestor specii cu detalii privind biologia, ecologia și numărul de perechi estimativ al acestora în zonă.

¹ Aurelian Leonardo Ilie *Monografie faunistică - Păsările din zona Tinca (Jud. Bihor, România)*, Editura Sitech, Craiova, 2008 și *Idem, Aspecte fenologice ale ornitofaunei din zona Tinca (Jud. Bihor, România)*, în *Revista Pro educația*, Tinca, 2008.

² Bruun B, Delin H, Svensson H, *Păsările din România și Europa, Hamlyn Guide*. Octopus Publishing Group LTD, 1999.

Familia Accipitridae

Aquila pomarina Brehm - acvila țipătoare mică

Specie oaspete de vară, este cea mai frecventă specie de acvilă din țară, clocitoare în zonă. Preferă pădurile de foioase bătrâne, situate în lunca râurilor sau în vecinătatea acestora. Cuibul este instalat pe arbori, ponta este formată din 1-3 ouă, în general 2. Doar unul dintre pui supraviețuiește, cel mare omorându-l pe cel mic.

Hrana: rozătoare, broaște, șopârle, mai rar insecte sau păsări.

Estimare nr. perechi în zonă: 6-7.

Aquila heliaca heliaca Savigny - acvila de câmp

Specie sedentară, eventual parțial migratoare, prezența în zonă, incertă în prezent. A fost identificată de Csak în pădurea Gurbediu (12 dec. 1961). Cuibărește în pădurile de foioase situate în vecinătatea unor câmpii întinse. Cuibul este situat la mare înălțime, ponta prezentând 2-3 ouă. Puii nu se mănâncă unul pe celălalt.

Hrana: rozătoare, păsări de talie medie.

Aquila clanga Pallas - acvila țipătoare mare

Specie de pasaj, semnalată pentru prima dată în zonă de către autor (pădurea Gurbediu, la ieșirea spre Ianoșda, 2 ex., 26 dec. 2008). Preferă pădurile de foioase din vecinătatea apelor. În iernile mai blânde un număr mai redus de exemplare pot ierna pe teritoriul național.

Hrana: mamifere de talie mică sau medie, păsări, amfibieni.

Haliaeetus albicilla Linnaeus - codalbul

Specie sedentară sau parțial migratoare, dispărută din fauna zonei. Csak menționează prezența a 2-3 perechi în vecinătatea comunei Tinca, pe malurile Crișului Negru, la începutul deceniului 4 al secolului al XX-lea. Cel de-al doilea Război Mondial și braconajul au determinat dispariția speciei.

Cuibul este situat în arborii de pe malurile apelor, ponta este alcătuită din 1-3 ouă.

Hrana: pești, uneori păsări acvatice, rareori hoituri.

Circaetus gallicus Gmelin - șerparul

Specie oaspete de vară, prezență relativ mai rară în zonă, cuibăritul posibil. Preferă pădurile de foioase sau de amestec din zonele deluroase și montane. Cuibul este amplasat pe arbori, ponta fiind formată doar dintr-un singur ou.

Hrana: reptile, uneori mamifere mici și păsări. Noi semnalări: marginea pădurii Gurbediu - 1 ex., 12 mai 2008.

Estimare nr. perechi în zonă: 1-2.

Buteo buteo Linnaeus - șorecarul comun

Specie sedentară sau parțial migratoare, este cea mai frecventă specie răpitoare de zi din zonă. Preferă pădurile de foioase pentru cuibărit. Ponta este alcătuită din 2-4 ouă, cuibul fiind amplasat spre vârful arborilor.

Hrana: rozătoare, mamifere de talie medie, uneori păsări, reptile sau chiar insecte. Estimare nr. perechi în zonă: 15-20.

Buteo lagopus Pontoppidan - șorecarul încălțat

Specie oaspete de iarnă, relativ comună în zonă, mai ales în perioada decembrie - februarie. Întâlnit în arborii situați în spațiile deschise, terenurile agricole, adesea chiar în arborii din vecinătatea șoselelor. Hrana: rozătoare.

Numărul exemplarelor este condiționat de condițiile meteo și abundența hranei, maximul exemplarelor observate fiind 20, în anul 2007.

Pernis apivorus Linnaeus - viesparul

Oaspete de vară, relativ comună în zonă, specie clocitoare. Preferă pădurile de foioase din zonele colinare și deluroase, uneori chiar cele de conifere. Cuibul este situat în arbori, ponta fiind formată din 2 ouă. Hrana: specii de viespi și albine, rareori rozătoare.

Estimare nr. perechi în zonă: 2-3.

Accipiter gentilis Linnaeus - uliul porumbar

Specie sedentară, clocitoare, relativ frecventă în zonă. Cuibărește de preferință în zona colinară și deluroasă în pădurile de foioase. Ponta este alcătuită din 2-4 ouă, depuse într-un cuib construit pe arbori. Hrana: păsări, uneori rozătoare sau veverițe.

Estimare nr. perechi în zonă: 10-15.

Accipiter nisus Linnaeus - uliul păsărar

Specie sedentară, relativ comună în zonă, clocitoare. Efective mai mari se înregistrează iarna. Cuibărește în pădurile de foioase sau în pâlcurile de conifere din zonă. Ponta prezintă 3-6 ouă, cuibul este construit pe arbori.

Hrana: păsări de talie mică. Estimare nr. perechi în zonă: 8-10.

Milvus migrans Linnaeus - gaia neagră

Specie oaspete de vară, prezența în zonă sporadică. În trecut, clocitoare în zonă, în prezent acest lucru este incert. Cuibul este construit pe arbori, ponta este alcătuită din 2-3 ouă. Preferă pădurile din vecinătatea apelor. Autorul identifică sunetele speciei în 2006, fără însă a fi observată. Acest fenomen s-a întâmplat în 2008, probabil specia a revenit și este clocitoare sau este doar în pasaj.

Hrana: rozătoare, păsări, amfibieni, pești, rareori hoituri.

Circus aeruginosus Linnaeus – eretele de stuf.

Specie oaspete de vară, rar întâlnit iarna, relativ comun în zonă. Preferă zonele umede cu stufăriș unde cuibărește. Ponta este formată din 3-6 ouă.

Hrana: rozătoare, amfibieni, insecte mari, păsări de apă.

Estimare nr. perechi în zonă: 10-12.

Circus cyaneus Linnaeus - eretele vânăt.

Specie oaspete de iarnă, eventual pasăre de pasaj, relativ rară în zonă. Preferă spațiile deschise umede, pășunile, terenurile agricole.

Autorul identifică o pereche la Tinca (Cimitirul Reformat, 21 dec. 2007) și un exemplar femelă la Gurbediu, în vecinătatea podului, în zbor deasupra pajiștilor (26 ian. 2009), un exemplar mascul în vecinătatea comunei Tinca (13 feb. 2009).

Hrana: rozătoare, păsări mici.

Circus macrourus Gmelin - eretele alb.

Specie oaspete de vară la nivel național, în zonă este pasăre pasaj extrem de rară.

Prima semnalare în zonă a fost efectuată de autor în anul 2008 la ieșirea din Comuna Husasău de Tinca, într-un arbore situat pe marginea șoselei Tinca-Oradea.

Cuibul este situat între ierburi, ponta este alcătuită din 3-5 ouă.

Hrana: rozătoare, ouăle păsărilor clocitoare pe sol, insecte mari.

Familia Falconidae

Falco peregrinus Tunstall – șoimul călător

Specie oaspete de iarnă în zonă, apariții sporadice.

La nivel național poate fi considerată și ca specie sedentară. Poate cuibări în zidurile turnurilor sau în cuiburi părăsite de corbi. Ponta prezintă 2-4 ouă.

Hrana: păsări de diferite dimensiuni.

Falco subbuteo Linnaeus – șoimul rândunelelor.

Specie oaspete de vară, relativ comună în zonă, clocitoare.

Cuibărește în cuiburi părăsite de ciori sau chiar de alte răpitoare. Ponta este alcătuită din 2-3 ouă. Pentru cuibărit preferă zonele cu livezi sau pâlcuri de copaci, neagreând pădurile compacte, dese.

Hrana: rozătoare, insecte, rareori lilieci.

Estimare nr. perechi în zonă: 4-6.

Falco vespertinus Linnaeus - șoimulețul de seară.

Specie oaspete de vară, relativ comun în zonă, clocitoare. Cuibărește în cuiburi părăsite de corvide, formând colonii. Preferă zonele de șes sau colinare unde există plopi, salcâmi sau diferiți arbuști mai înalți.

Ponta prezintă 2-4 ouă. Hrana: rozătoare, păsări mici, insecte, broaște.

Estimare nr. perechi în zonă: 6-8.

Falco naumanni Fleischer – vânturelul mic.

Specie oaspete de vară, extrem de rară în zonă.

Prezență incertă în prezent, singura semnalare aparținând lui Csak (Râpa - Topile 18 aprilie 1973).

Cuibărește în cuiburi părăsite de corvide. Ponta prezintă 4-5 ouă. Cuiburile pot forma uneori adevărate colonii.

Hrana: rozătoare, insecte.

Falco tinnunculus Linnaeus – vânturelul roșu.

Specie parțial migratoare, sedentară sau oaspete de vară în zonă, relativ frecventă și clocitoare. Cuibul – similar celorlalte specii de șoimi.

Ponta este alcătuită din 4-6 ouă. Nu agreează pădurile compacte, preferând pâlcurile de arbori sau șirurile de plopi de pe malurile apelor sau marginea șoselelor. Adesea se poate întâlni chiar în interiorul orașelor.

Hrana: rozătoare, unele reptile, păsări mici și insecte.

Falco columbarius Linnaeus – șoimul de iarnă.

Specie oaspete de iarnă, este cel mai mic dintre răpitoarele diurne din Europa. Preferă zonele de șes și deluroase care prezintă spații deschise, intercalate cu păduri. Zborul său se poate adesea observa în crepuscul, deseori se lasă aproape de suprafața solului, relativ razant cu acesta.

Hrana: diferite păsări mici.

Este semnalat pentru prima dată în zonă: Tinca (30 ian. 2009, un exemplar mascul, 6 febr. 2009, un exemplar femelă).

Ambele observații au fost realizate în ograda personală.

Concluzii

Ornitofauna de răpitoare diurne din zona Tinca cuprinde un număr de 17 specii, la care se adaugă 2 specii cu situație incertă în prezent, iar o specie a dispărut din zonă.

Este semnalată pentru prima dată prezența în zonă a 3 specii: *Aquila clanga*, *Circus macrourus*, *Falco columbarius*.

Ce este moartea?

Prof. Minerva Trif

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

În lume nu există nicio ființă nemuritoare. Moartea biologică înseamnă dispariția proprietăților materiei vii și, în primul rând, încetarea metabolismului. După aceea, substanțele care au alcătuit țesuturile și celulele din organism se descompun printr-o serie de transformări fizice și chimice. Moartea biologică apare deci, prin uzura organismului, moartea fiind un proces fiziologic normal, cu excepția bolilor grave, a accidentelor, a sinuciderilor.

La organismul uman perioada anterioară morții este îmbătrânirea: părul încărunțește, pielea se zbârcește, vederea slăbește. Mai mare însemnătate și curiozitate o au însă pentru noi transformările suferite de organele interne. Odată cu îmbătrânirea, numărul celulelor din țesuturi se micșorează, cantitatea de apă scade, ceea ce duce la scăderea volumului și greutatea corpului. În sistemul nervos, în special în creier, neuronii se distrug încetul cu încetul, fără a mai fi înlocuite cu altele noi. Aceasta duce la slăbirea memoriei, a atenției, a priceperii și a dibăciei. Se întâlnește uneori și scăderea posibilității de a se forma noi legături nervoase, de aici cunoscuta „fixitate” a ideilor și dificila adaptare la condiții noi în cazul bătrânilor. Sunt puțini oameni care au șansa ca în creier, într-o zonă numită hipocamp, să se formeze permanent neuroni. Aceste persoane sunt lucide și ușor adaptabile, indiferent de vârstă.¹

Fiziologul francez Claude Bernard spunea: „viața este moarte”, pentru că în fiecare clipă în organismul nostru, începând de la naștere mor milioane de celule. Într-o secundă în corpul omului mor și se regenerează 125 milioane de celule. În decurs de 7 ani cele mai multe părți ale corpului sunt înlocuite.

Celulele intestinului trăiesc 3-5 zile, ale ficatului 8-10 zile, iar toate celulele pileii se reînnoiesc la 20-30 de zile. În timpul vieții inima și creierul pierd 3% din masa lor, mușchii 30%, ficatul 55%, splina 70%. Această moarte a celulelor nu se produce însă dintr-o dată pentru toate celulele unui țesut sau organ. „Ele trăiesc împreună, dar mor separat.”(Charles Richet). Oprirea inimii face ca aducerea oxigenului la celule să înceteze. Unele țesuturi, care au nevoie de oxigen și hrană vor muri repede, altele care suportă mai multă vreme asfixia mai trăiesc încă în timp ce restul organismului a murit. Astfel, dacă se oprește inima unui om, scoarța creierului își încetează viața în 5 sau cel mult 6 minute. Mușchiul cardiac moare abia după 15-20 minute, pielea după 24 de ore.

¹ R. Cârmaciu, C. Th. Niculescu, Leila Torsan, *Anatomia și fiziologia omului*, Ed. Didactică și Pedagogică, București,

Cea mai bună dovadă este că, după moarte, continuă să crească părul, barba, unghiile (una din funcțiile pielii), iar sângele scos din organism imediat după moarte trăiește timp de aproape o lună dacă este păstrat la +4 Grade Celsius.²

Durata vieții variază foarte mult: efemeridele trăiesc, ca adulte, doar câteva ore, broasca țestoasă 150 de ani, acvila de munte 80 de ani, corbul 70 de ani, calul 30 de ani, elefantul 70 de ani, delfinul 30 de ani, balena 20-30 de ani.³

Cât timp ar putea trăi omul? C.I. Parhon susține că pentru om, durata medie a vieții ar trebui să fie 150 de ani, de 5-7 ori durată creșterii. Omul crește până la 20-25 de ani. În lume există și au existat oameni care au ajuns la această vârstă, dar într-o proporție neînsemnată. Cauzele sunt, pe de o parte biologice, respectiv genetice, dar și social-economice.

Moartea biologică reprezintă deci, un fenomen ireversibil, care însă ar trebui ajutat să vină cât mai târziu: prin respectarea regulilor de igienă, propria noastră grijă pentru starea de sănătate, practicarea sportului, evitarea suprasolicitării organismului, evitarea stress-ului, a certurilor, a exceselor de orice fel, a gândiri negative, etc.

Spre deosebire de moartea biologică, moartea clinică este perioada când viața continuă în țesuturi, pentru că acolo mai există încă mici rezerve de oxigen. În cursul morții clinice temperatura corpului se menține, iar rigiditatea cadaverică nu apare. Moartea biologică se instalează de obicei la 5 minute după moartea clinică. După acest timp creierul își încetează activitatea, apar în el leziuni grave, ce nu se mai pot repara. De fapt starea creierului decide dacă organismul moare sau nu.⁴

Moartea clinică poate reprezenta un fenomen reversibil, dacă se intervine rapid pentru realimentarea creierului cu oxigen. În practica medicală sunt tot mai multe cazuri fericite de salvare a vieții omenești.

Viața și moartea sunt două laturi inseparabile a întregii creații. Ceea ce însă trebuie să ne preocupe în primul rând este viața, și nu moartea. Să ne gândim la moarte mereu, ca la un străjer abil care ne atrage permanent atenția cum să ne comportăm, cum să ne hranim, cum să ne mișcăm, cum să respectăm natura și pe cei din jurul nostru, pentru ca golul lăsat de noi în această lume să fie umplut de fapte și amintiri frumoase.

“Învață de la toate, că toate-ți sunt surori,

Cum treci frumos prin viață,

Cum poți frumos să mori.”

(Din lirica norvegiană)

² *Ibidem.*

³ Constantin Bogoescu, Alexandru Dabija, Emil Saniel, *Atlas zoologic*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 2008.

⁴ R. Cârmaciu, C. Th. Niculescu, Leila Torsan, *op. cit.*

Aria curriculară „Om și societate”

Profesorul de religie între profesie și misiune

Prof. Florica-Marioara Balogh

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

“Singurul mod rezonabil de a educa este acela de a fi o pildă de urmat” (Einstein)

După Învierea Sa din morți, Mântuitorul a trimis pe Sfinții Apostoli să propovăduiască Evanghelia Sa: „Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Matei 28,19-20). Acest testament l-au primit urmașii lor până în zilele noastre. Astfel trebuie să înțeleagă și profesorul de religie misiunea sa: a fost chemat de Dumnezeu printr-o chemare lăuntrică și a fost trimis să învețe pe alții Cuvântul lui Dumnezeu. În această slujire el nu este singur: Dumnezeu i-a promis că-l însoțește și-l ajută în toate zilele, așa cum a făgăduit și Sfinților Apostoli.

Misiunea profesorului de religie rezultă din responsabilitatea și din rolul hotărâtor pe care acesta îl are în transformarea profundă a personalității în formarea deprinderilor și atribuțiilor de factură duhovnicească și socio-morală ale elevilor săi. Puține sunt profesiunile care cer posesorului lor atâta competență și dăruire cum este cea de profesor. Profesorul este știință și artă deopotrivă. O bună parte din viață, copilăria, adolescența și o parte a tinereții ne-o încredințăm profesorului. Iată motivul pentru care fiecare din noi ne aducem aminte cu drag de învățătoarea care ne-a pus creionul în mână și de profesorii care ne-au marcat viața.

Dacă în zilele noastre, oportunitățile de informare și comunicare sunt din ce în ce mai abundente (telefonie mobilă, internetul, e-mail-ul) profesorul rămâne mentorul care ne iluminează și ghidează mințile spre adevăratele valori morale, spre dreptate și adevăr.

Este recunoscut faptul că educația începe odată cu omul și implicit că pedagogia ca știință are o vechime considerabilă. Grecii o cultivau încă din antichitate sub termenul de *paideea*, cu înțelesul de educare a copiilor.

Educația religioasă este acțiunea specific umană pe care educatorul o desfășoară pentru dezvoltarea religiozității elevului, pe baza unor principii și cu ajutorul unor metode și mijloace specifice. Educația religioasă se fundamentează pe două adevăruri de credință subliniate în Sfânta Scriptură: întruparea Domnului Iisus Hristos - Fiul lui Dumnezeu care S-a făcut om pentru a-i da

omului posibilitatea de a ajunge la asemănarea cu Dumnezeu - și existența sufletului uman, care poate fi modelat prin educație.

Omul are nevoie de un sistem de valori religioase care să îl orienteze în demersurile de formare a propriei personalități. În absența lor, acest proces este limitat și incomplet. Profesorul de religie poate educa viața afectivă a elevilor în sensul sentimentelor religioase superioare.

Dacă scopul vieții noastre și al copiilor noștri este dobândirea mântuirii, înseamnă că fiecare aspect al ei trebuie tratat cu înțelepciune. Trebuie să insuflăm copiilor faptul că înțelepciunea omenească nu este suficientă pentru a trăi respectând poruncile lui Hristos, căci fără El, fără Dumnezeu, nu putem infăptui nimic, iar toate realizările pe care le avem nu s-ar fi infăptuit dacă nu am fi fost ajutați de El. Trebuie să cerem ajutorul lui Hristos în orice moment, să ne arate ce să facem, cum să facem și să nu uităm să și mulțumim când ajutorul Lui e prezent, când dorințele ni s-au împlinit.

În și prin Iisus Hristos pedagogia ca artă și știință a educației este într-o lucrare divină. În Biserica întemeiată de Mântuitorul Hristos, prin întreaga iconomie a mântuirii, Pedagogul este Însuși Hristos.

Între credință și educație, relațiile sunt de un tip special. Viitorul unui om sau al unei comunități se clădește plecând de la supoziția dezirabilității și credinței că acel viitor este cel ce merită a fi conturat, câștigat și atins, « succesul unui act educativ este dat și de insistența cu care educatorul își imaginează conturul personalității viitoare ».¹

Formarea atitudinilor, învățarea și însușirea preceptelor creștine constituie un demers complicat și de durată. Cel mai important factor care contribuie la promovarea educației religioase este profesorul de religie. „Prin personalitatea lui, prin însușirile ce-l caracterizează, profesorul de religie realizează postulatele Bisericii”,² prin el se realizează funcția catehetică a Bisericii. Începutul misiunii învățătoarești îl face însuși Iisus Hristos. El învață Biserica Sa în continuare și îndeamnă ca mădularele ei să se învețe unele pe altele și se alătură discipolilor săi : „și iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20). Lucrarea lui Dumnezeu este cea care continuă și nu doar lucrarea omului.

În măsura în care conștientizăm și ne asumăm – ca profesori de religie – această misiune atunci ne angajăm pentru lucru bine. Lucrul bine făcut implică din partea noastră un efort constant în domeniu cercetării teologice și pedagogice. Cunoașterea copiilor și a orientării lor implică discernământ și multă răbdare. Acest lucru nu este tocmai simplu; știința face progrese enorme. Teologia însăși are dinamica ei; istoria Bisericii ne reliefează existența unui progres dogmatic.

¹ Constantin Cuceș, *Pedagogie*, Ed. Polirom, Iași, 1996, p.161.

² Dumitru Călugăr, *Catehetul, în Îndrumări metodologice și didactice*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R., București, 1990, p. 65.

În activitatea sa, profesorul de religie este într-o tensiune prosperă; el are particularitățile lui, problemele lui. Profesorul de religie și nu numai, trebuie să fie un model pentru elevii săi. Puterea exemplului este mai mare deoarece acționează direct asupra vieții elevului. Profilul profesorului trebuie să se compună dintr-o serie de calități și de însușiri, dar, poate mai mult ca oricui, i se cere profesorului de religie aceasta datorită responsabilităților pe care le are, aceea de a deschide sufletele elevilor săi spre Dumnezeu și de a forma caractere religios-morale. De aceea profesorul de religie trebuie să fie un exemplu viu de trăire a învățăturilor transmise și pentru aceasta comportarea lui implică o moralitate deosebită care trebuie să-l determine pe elev să vadă în profesorul de religie un model demn de urmat în viață. Profesorului de religie, pentru a fi un bun educator, i se cer anumite calități spirituale.

Moralitatea profesorului de religie trebuie să se manifeste atât în comportarea, cât și în gesturile sale, nu doar în cadrul școlii, ci și în afară, fiind una din calitățile ce trebuie să-i îmbrace integral viața.

Seninătatea – o adevărată și creștinească podoabă – presupune stăpânire de sine, liniște și calm, ea topește gheața ce poate să apară între sufletul profesorului și al elevilor săi, readucând căldura.

Profesorul de religie trebuie să fie atent, să observe manifestările elevilor săi îndeaproape, să fie capabil să le citească pe chip bucuria sau durerea și să meargă chiar mai departe spre aflarea cauzelor care le-au provocat. Profesorul care-și iubește elevii știe să și-i apropie și găsește mai ușor drumul spre sufletul lor, îi poate influența mai profund. Profesorul care-și iubește elevii are o atitudine atentă, caldă, delicată, față de fiecare dintre ei, este sensibil la toate succesele sau insuccesele lor. La rândul lor, elevii sunt mai sensibili la această atitudine plină de solicitudine și dovedesc mai mult atașament sau respect față de un asemenea dascăl, decât față de unul distant și lipsit de căldură sufletească.

Dragostea față de elevi trebuie să fie însă una exigentă, în care blândețea să se îmbine cu severitatea, căci cine își iubește elevii este obiectiv și drept, atât în aprecieri și în laude, cât și în muștrări.

Pentru bunul mers al procesului instructiv-educativ, profesorului de religie i se cere și o foarte bună pregătire de specialitate; el are nevoie să posede aptitudinea și posibilitatea de a transmite elevilor bunuri spirituale și să influențeze educativ asupra sufletelor lor. El trebuie să fie un bun psiholog, să aibă tact pedagogic, să cunoască învățătura bisericească și cea profană, să stăpânească metodele de educație și modalitatea de utilizare a acestora, să-și formeze o cultură generală care să-l ajute în interdisciplinaritate și în utilizarea mijloacelor de învățământ; să aibă capacitatea de autoevaluare a activităților sale.

Profesorul de religie este ca un iceberg. Este mai degrabă ceea ce nu se vede decât ceea ce se vede. Ca la oricare alt profesor, putem să-i observăm cunoștințele de specialitate, conduită profesională, conceptele privind procesul educațional, etc. Ceea ce nu se vede sunt sentimentele lui, conștiința, atitudinile și mai ales *vocația*. Educatorul cu vocație este cel care manifestă încredere și iubire față de Dumnezeu în primul rând și apoi față de elevii săi. El este preocupat de dezvoltarea personalității acestora și are conștiința importanței misiunii lui și a faptului că este trimisul lui Dumnezeu în fața elevilor, pentru a le preda învățătura revelată de Domnul Iisus Hristos.

În același timp profesorul de religie este el însuși mentor și ucenic în școala lui. Este mentor deoarece menirea lui este aceea de a forma caractere religios-morale, de a forma opinii. El va urmări totodată conexiunea și cu alte discipline. Este ucenic pentru că are mereu ceva de învățat. Nu-i ușor să acceptăm ideea că nu știm încă suficient de mult despre subtilitățile meseriei de dascăl; nu e ușor să concepi că educația se poate face și altfel. Orice profesor, cu toată știința și experiența pe care și-a acumulat-o în decursul activității sale didactice, este obligat să-și pregătească temeinic lecțiile. Dacă pentru partea de proiectarea a obiectivelor, metodologiilor și conținuturilor avem timp pentru deliberări și opțiuni între alternative, în timpul predării, desfășurarea propriu-zisă a lecției devine un joc ireversibil: câștigi sau pierzi încrederea elevilor. Pentru a reuși să pună în aplicare sarcinile ce-i revin, profesorul de religie trebuie să uzeze de poziția sa de factor conducător al întregii activități educative, fără a se limita doar la acest rol, îmbinând într-un mod democratic-rațional autoritatea sa cu libertatea elevilor. Astfel, profesorul, dirijând întreaga activitate de predare-învățare, va oferi întotdeauna elevilor săi posibilitatea ca ei să-și exprime gândurile și opiniile, să ofere soluții pentru rezolvarea anumitor probleme, să descopere ei înșiși adevăruri. În acest caz, se poate spune că educația se transformă în autoeducație și autoinstruire. Iată că munca profesorului de religie cu elevii săi cere jertfă căci cel ce se împărtășește din tainele cunoașterii jertfește pe altarul binelui, înțelepciunii și frumosului o parte din sufletul său.

În eforturile noastre ne confruntăm și cu unele greutăți: indiferentism religios, rețineri din partea unora, aroganță și afront din partea altora. Biserica lucrează asupra lumii transfigurând-o. Această transfigurare este opera harului divin, dar sunt necesare și eforturile noastre. Cu fiecare etapă, cu fiecare generație, Biserica își reînnoiește mijloacele pastorale. Misiunea profesorului de religie va avea finalitate în măsura în care se va realiza prin lumina și iubirea lui Hristos. Puterea exemplului este mare deoarece exemplul acționează direct asupra vieții elevului. Educatorul creștin trebuie să urmeze modelul Mântuitorului care nu a venit să facă teorii filosofice, ci a venit să răspundă cu viața sa, la marea întrebare ce frământă omul: mântuirea. Hristos nu a răspuns printr-o formulă teoretică, ci a realizat mântuirea prin Întrupare, Naștere, Patimi, Înviere și Înălțare la

ceruri. Sfântul Apostol Pavel îndeamnă în acest sens: „*Cele ce ați învățat și ați primit și ați auzit și ați văzut la mine ,acestea să le faceți,și Dumnezeuul păcii va fi cu voi“* (Fil. 4, 9). Profesorul de religie este un model pentru elevii săi. Mai mult sau mai puțin evident, elevii, care la vârsta lor sunt în căutarea unui model de viață, evaluează comportamentul și atitudinea profesorului de religie. Puterea exemplului este mare deoarece exemplul acționează direct asupra vieții elevului. Activitatea profesorului de religie înseamnă apostolat, înseamnă iubire creștină pentru binele și mai binele elevilor, pentru mântuirea lor sufletească.

Convertirea împăratului Constantin cel Mare – adevăr sau ficțiune?

Prof. Dorel Mircea Leucea

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

După Înălțarea la Cer a Mântuitorului Iisus Hristos și pogorârea Sfântului Duh peste Apostoli, aceștia din urmă și-au început intensă activitate de propovăduire a mesajului Evangheliei la toate popoarele, după porunca Mântuitorului: „mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. (Matei 28, 19).

În primele trei secole, Imperiul roman, sub a cărui stăpânire intrau majoritatea teritoriilor unde Apostolii lui Hristos predicaseră Cuvântul lui Dumnezeu, a adoptat față de creștinism o „atitudine ostilă ce mergea de la toleranța blândă sau disprețuitoare până la persecuția cea mai fățișă și mai violentă”.¹

Secolul al IV-lea aduce cu el o schimbare radicală a Imperiului față de religia creștină: încetarea persecuțiilor îndreptate împotriva creștinilor. Își schimbase statul, politica și „filosofia”? Sau se schimbase ceva în Biserică? Încercând să dea un răspuns la aceste întrebări, teologul John Meyendorff ilustrează două idei: una, aparținând Evului Mediu, care susținea că împărații, din persecutori, deveneau brusc „egali ai Apostolilor” și manifestau o fidelitate riguroasă față de scrierile evanghelice și o alta, susținută de știința liberală, protestantă, născută în secolul al XIX-lea, care spunea că religia creștină s-a etatizat și păgânizat, până la punctul de a trăda mesajul apostolic. Teologul citat mai sus susținea că, de fapt, adevărul s-ar găsi „unde va la jumătatea drumului dintre aceste opinii extreme”.²

Tot începând cu secolul al IV-lea, „s-a construit o veritabilă știință creștină specifică, ce s-a impus drept conținut al actului de credință”.³

Cel care se face „vinovat” de această politică îngăduitoare față de creștinism este împăratul Constantin, considerat de majoritatea istoricilor „primul împărat creștin.”⁴

Fiu nelegitim al împăratului Constantin Chlorus și al unei fete slujind chelneriță într-un han, Flavius Valerius Constantinus ajunge la putere în urma unor ani de lupte și bătălii neîncetate.

Convertirea lui Constantin la creștinism nu s-a făcut brusc, ci a constituit un proces de durată.⁵

¹ Jean Meyendorff, *Biserica Ortodoxă ieri și azi*, trad. Cătălin Lazurca, Ed. Anastasia, București, 1996, p. 22.

² *Ibidem*, p. 23.

³ Jacques Le Goff, Jean-Claude Schmitt (coord.), *Dicționar tematic al Evului Mediu Occidental*, trad. Mădălin Roșioru, Nadia Farcaș, Denisa Burducea, ... , Ed. Polirom. Iași, 2002, p. 172.

⁴ Philippe Paraire, *Mari lideri ai istoriei mondiale*, trad. Dorina Bodea, Ed. Arc, 1999, p. 66.

Vezi și Emanoil Băbuș, *Bizanțul, istorie și spiritualitate*, Ed. Σοφία, București, 2003, p. 30.

⁵ Nicolae Chităr, *Istoria creștinismului*, vol. I., Ed. Trinitas, Iași, 2001, p. 70.

Unii au pus atragerea manifestată de către Constantin față de creștinism pe seama influenței mamei sale, Elena, care ar fi fost creștină,⁶ pe când alți istorici și cercetători sunt sceptici în această privință.⁷

Constantin a fost adept al cultului păgân, religia imperială fiind cultul zeului Mithra, care fusese introdus în anul 274 de către împăratul Aurelian.⁸ Tatăl său, Constantin, a fost monoteist, zeul căruia se închina fiind Apollo Heliios, zeitate preluată apoi și de Constantin cel Mare.⁹ În acest sens avem mărturia unui panegirist care i s-a adresat împăratului la Trier, în 320, care ne arată că împăratul a vizitat „cel mai frumos templu al lumii”, referindu-se, cel mai probabil, la templul lui Apollo Grannus de la Grand (Neufchatel), unde a avut și o viziune.¹⁰

Mai târziu a văzut „în Dumnezeu creștinilor pe Zeul Soare, iar în crucea de lumină a Zeului Soare, crucea lui Iisus Hristos”.¹¹

Sintetizând evoluția religioasă a lui Constantin, putem afirma că între anii 307-310 el se închină la mai mulți zei, iar din anul 310, la unul singur, Apollo.¹²

O schimbare radicală apare în evoluția credinței lui Constantin începând cu anul 312. El nu a repudiat dintr-o dată moștenirea păgânismului, continuând să considere soarele ca mediator vizibil între Dumnezeu suprem și oameni, dar se înclina tot mai mult spre creștinism.¹³

Înclinarea sa, începând cu anul 312, spre creștinism este pusă pe seama unei viziuni pe care ar fi avut-o Constantin înaintea luptei cu rivalul său, Maxențiu, de la Podul Milvius (la 13 kilometri de Roma, undeva lângă Tibru).¹⁴

Relatarea acestei viziuni o găsim la Eusebiu de Cezareea, în lucrarea sa, *Despre viața lui Constantin*: „a înțeles că a te supune smintelilor zeilor care nu există precum și a cădea în atât de rușinoase rătăcirii este o adevărată nebulie; fapt care l-a și făcut să priceapă că singurul Dumnezeu căruia se cuvenea ca el să se închine era doar Cel al părintelui său. Către Acesta, deci, și-a înălțat el glasul în rugăciune, rugându-se Lui și implorându-L să-i descopere cine este El și să-și lase dreapta Sa asupra țelului care-i ședea înaintea. Și cum ședea împăratul înălțând stăruitoare rugăciune, i s-a arătat un semn cu totul fără seamăn de la Dumnezeu; căruia semn - dacă l-am fi aflat din gura altcuiva - poate că n-ar fi tocmai ușor să-i dăm crezare; dar de vreme ce însuși împăratul, purtătorul de biruință, ne-a destăinuit aceste lucruri nouă înșine, celor ce scriem

⁶ Cf. Ph. Grabsky, *I, CAESAR, Ruling the Roman Empire* (cap. V, *Constantine, Bearing the Cross*), Londra, 1997, pp. 173-207, apud. Nicu Dumitrașcu, *Cele șapte personalități de la Niceea (325)*, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2001, p.173.

⁷ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 70.

⁸ *Ibidem*, p. 70.

⁹ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 179.

¹⁰ Hans A. Pohlsander, *Împăratul Constantin*, trad. Mirella Ascente, Ed. Artemis, București, f.a., p. 36.

¹¹ Cf. H.M. Gwatkin, *Studies of Arianism*, Cambridge, 1900, p. 36, apud. Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 179.

¹² Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 179.

¹³ Emanoil Băbuș, *op. cit.*, p. 16.

¹⁴ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 179.

această carte, anume mult mai târziu, când am fost socotiți vrednici de cunoștința și de prezența sa (iar el adăugase spre încredințarea vorbelor sale /puterea/ jurămintelor), cine - mă-ntreb - ar mai putea pune la îndoială exactitatea istorisirii, mai ales că, între timp, viitorul avea să aducă el însuși mărturie despre adevărul ei? Deci cam pe la ceasurile amiezii, când ziua începuse să scadă, zicea Constantin că văzuse cu ochii săi chiar pe cer, străjuind deasupra soarelui, semnul mărturisitor de biruință al unei cruci întocmite din lumină și că odată cu ea putuse desluși un scris glăsuind: „Să biruiești întru aceasta!”; după care, la vederea unei asemenea priveliști, fuseseră cuprinși de uimire și el și întreaga oaste (care, cum mășăluia el pe drum, venea pe urmele sale, și de aceea asistase și ea la minune)¹⁵.

Și Casiodor amintește în *Istoria hisericească tripartită* de acest eveniment: „în mijlocul acestor frământări, a văzut în somn semnul crucii proiectat pe cerul strălucitor (An. 315); erau de față și îngerii care, minunându-se de această arătare, îi spuneau: „Constantine, vei învinge cu ajutorul acestui semn”. Se mai spune că i-a apărut chiar Hristos și că i-a arătat semnul crucii și l-a învățat să-și facă o cruce asemănătoare și să aibă în lupte acest ajutor, cu care va câștiga drepturile victoriei”¹⁶.

La Lactanțiu se vorbește de asemenea despre cum împăratul a văzut pe cer o cruce, deasupra soarelui, cu inscripția „*In hoc signo vinces*”¹⁷.

Unii cercetători au subliniat faptul că, deși apariția luminoasă a crucii pe cer se înscrie printre fenomenele cerești extrem de rare, totuși ea nu a fost unică, mărturie în acest sens ne dă Sfântul Chiril al Ierusalimului, într-o scrisoare către împăratul Constanțiu unde descrie apariția miraculoasă a unei Cruci luminoase pe cerul Ierusalimului la 7 mai 351: „Chiar în aceste zile ale Sfintei Cincizecimi a nonelor lunii mai, spre ora trei, o cruce gigantică de lumină a apărut pe cer, deasupra Sfintei Golgote, întinzându-se până la Sfântul Munte al Măslinilor. Ea nu a fost văzută numai de una sau două persoane, ci s-a arătat de o manieră absolut clară întregii populații a cetății”¹⁸.

Mesajul care însoțește aceste două viziuni, „să biruiești întru aceasta” la Eusebiu, respectiv „vei învinge cu ajutorul acestui semn” la Casiodor, apar în textul grecesc sub forma „*τοῦτο νικᾷ*”, ceea ce a fost scris de majoritatea istoricilor „*in hoc signo vinces*”. În ultima

¹⁵ Eusebiu de Cezareea, *Viața lui Constantin cel Mare*, I, 27-28, trad. Radu Alexandrescu, în colecția Părinți și scriitori bisericești, (P.S.B. vol 14), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, pp. 76-77.

¹⁶ Casiodor, *Istoria bisericească tripartită*, I, 4, trad. Liana și Anca Manolache, în colecția Părinți și scriitori bisericești, (P.S.B. vol 75), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 38.

¹⁷ Lactanțiu, *De mortibus persecutorum*, 48, 5, apud. Adrian Gabor, *Biserica și Statul în primele patru secole*, Ed. Σοφία, București, 2003, p. 172.

¹⁸ Sfântul Chiril al Ierusalimului, *Scrisoare către împăratul Constantin*, în PG, 33, col. 1169/A, apud. Adrian Gabor, *op. cit.*, p. 174.

perioadă au existat unele păreri potrivit cărora această traducere în limba latină ar fi greșită, iar forma corectă ar fi „*hoc signo victor eris*”.¹⁹

Această apariție misterioasă a fost urmată noaptea următoare de un vis avut de împărat: dormind el, i s-a arătat Hristosul lui Dumnezeu cu semnul văzut mai înainte pe cer, poruncindu-i să închipuie la rândul său semnul ce i se arătase sus în cer, spre a se pune sub ocrotirea lui în luptele pe care avea să le poarte cu dușmanul”.²⁰

În urma acestor viziuni, împăratul a chemat preoții creștini și le-a cerut să-i vorbească despre învățătura adusă de Hristos. În urma explicațiilor preoților, între care s-a detașat episcopul Osiu de Cordoba,²¹ Constantin „a poruncit că, din aur și pietre prețioase, bărbați pricepuți să transforme semnul crucii în drapel, pe care l-au numit Labarum. Căci acest semn de luptă era mai de preț printre celelalte prin aceea că îl preceda pe împărat și se obișnuia să fie venerat de oșteni. Consider îndeosebi că de aceasta Constantin a schimbat podoaba cea mai de preț a Imperiului Roman în semnul crucii: pentru ca, văzându-l adesea și îngrijindu-l, supușii să se dezobișnuiască de obiceiul străvechi și să considere Dumnezeu numai pe Acela pe care îl slăvea împăratul sau de care se foloseau ca diriguitori sau ajutor împotriva dușmanilor. Căci deseori acest semn era purtat în fruntea tuturor liniilor de bătaie, deoarece presupunea că era de mare ajutor când oștile se înfruntă în luptă. A hotărât așadar și a numit purtători ai drapelului, care să se îngrijească de el; sarcina acestora era să-l poarte pe rând pe umeri și în felul acesta să lumineze întreaga oștire”.²²

Constantin a câștigat lupta de la Podul Vulturului (28 octombrie 312), având abilitatea de a-și pune oștirea sub protecția unui zeu care să-i asigure victoria. El identifica zeul creștin, pe Hristos, cu zeul tatălui său. Se pare că ar fi acceptat crucea ca pe un totem, sub protecția căruia ar fi câștigat războiul cu Maxențiu.²³

Dintre relatările privind viziunea lui Constantin, cea mai plauzibilă este cea a lui Lactanțiu. Relatarea lui Eusebiu, făcută la douăzeci și cinci de ani mai târziu este mai bogată, având un caracter de legendă, deși Eusebiu susține că i-a fost spusă de însuși Constantin, sub jurământ.²⁴

Momentul dinaintea bătăliei de la Pons Milvius și-a pus amprenta asupra politicii religioase pe care a dus-o Constantin în restul domniei sale, „în timp înțelegerea și convingerile personale privind această credință au devenit mai profunde”.²⁵

¹⁹ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 175.

²⁰ Eusebiu de Cezareea, *op. cit.*, p. 77.

²¹ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 176.

²² Casiodor, *op. cit.*, p. 39.

²³ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 176.

²⁴ Hans A. Pohlsander, *op. cit.*, p. 37.

²⁵ *Ibidem*, p. 39.

Statuia lui Constantin din Forumul de la Roma, ridicată după instrucțiunile trasate chiar de împărat, trebuia să poarte în mâna dreaptă o cruce.²⁶ Potrivit lui Emanoil Băbuș, aceasta este „dovada cea mai clară a atitudinii sale din acea vreme”.²⁷ Inscripția de sub statuie suna astfel: „Prin acest semn aducător de mântuire, care este adevărata dovadă a puterii, eu am salvat orașul vostru de sub jugul tiranului, am eliberat Senatul și poporul roman, redându-i vechea demnitate și strălucire”.²⁸

Împăratul a intervenit în dreptul penal, încercând să-1 umanizeze²⁹, înlăturând anumite pedepse care contraveneau spiritului creștin: răstignirea, zdrobirea picioarelor, stigmatizarea (arderea cu fierul înroșit).³⁰

Se îmbunătățește tratamentul din închisori, se modifică legislația privitoare la căsătorie, la părinții fără copii, la divorț, în spirit creștin. Se pedepsește adulterul, și siluirea, violul, vinderea copiilor.³¹

O altă schimbare are loc la nivel structural, organizarea bisericească urmând-o îndeaproape pe cea statală.³² Clericii au fost scutiți de obligațiile grele și costisitoare ale funcțiilor municipale, s-au acordat subvenții importante pentru creștini, li s-a dat astfel posibilitatea de a se ocupa numai de slujirea bisericească.³³

Împăratul dă în luna ianuarie 313, împreună cu Liciniu, împăratul Orientului, la Mediolanum, Edictul de libertate a creștinilor, care „transforma creștinismul din singura religie nepermisă (*religio illicita*) într-o religie permisă (*religio licita*), protejată și favorizată”.³⁴

Primele simboluri creștine apar pe monede, „aceste minunate instrumente de propagandă”, începând cu anul 315³⁵ sau 317.³⁶

Este tolerat cultul păgân, dar cu unele măsuri restrictive, începând cu anul 312. Păgânii erau invitați într-un mod diplomatic, să-și aducă participarea la sărbătorile creștine și să-și

²⁶ Adrian Gabor, *op. cit.*, p. 174.

²⁷ Emanoil Băbuș, *op. cit.*, p. 16.

²⁸ Eusebiu de Cezareea, *op. cit.*, I, 40, 2, pp. 81-82.

²⁹ Ioan Rămureanu, *Istoria Bisericească Universală*, ed. a II-a, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004, p. 109.

³⁰ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 72.

³¹ Ioan Rămureanu, *op. cit.*, p. 109.

³² Bogdan Popescu, *Simfonia bizantină. Eusebiu de Cezareea și Sfântul Ioan Hrisostom*, în *Orizonturi teologice*, anul III, nr. 4/octombrie-decembrie 2002, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2002, p. 179

³³ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 72.

Vezi și Ioan Rămureanu, *op. cit.*, p. 109.

³⁴ *Ibidem*, p. 71.

³⁵ Henri-Irénée Marrou, *Biserica în antichitatea târzie (303-604)*, trad. Roxana Mareș, Ed. Teora, București, 1999, p. 26.

³⁶ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 72.

abandoneze vechile tradiții.³⁷ Împăratul a interzis aducerea de jertfe, ceremoniile secrete, luptele gladiatorilor și venerarea Nilului;³⁸ ultimele reprezentări păgâne dispar în anul 323.³⁹

În anul 321 s-a generalizat sărbătorirea Duminicii ca sărbătoare săptămânală a creștinilor.⁴⁰ Soldații erau obligați să participe la slujbe.

Împăratul Constantin a primit botezul doar la scurtă vreme înainte de moartea sa. Ar fi însă o greșeală să susținem că acest lucru ar fi o lipsă de sinceritate sau de credință. În secolele următoare celui în care a viețuit Constantin, creștinii adeseori își amânau botezul până la sfârșitul vieții. Practica nu era totuși încurajată de Biserică.⁴¹

O deosebită amploare ia acum monahismul, se refac și se construiesc noi biserici, sub oblăduirea acestui „arhitect al noii ordini creștine”.⁴²

Un alt sprijin acordat Bisericii a fost convocarea Sinodului I Ecumenic de la Niceea, în anul 325, prin participarea celor 318 părinți ai Bisericii. Prin această măsură, Constantin urmărea întărirea unității Bisericii, care asigura și rezistența Imperiului,⁴³ prin această măsură împăratul încerca să rezolve divizările apărute în trupul Bisericii.⁴⁴

Constantin s-a hotărât să părăsească Roma, care amintea de tradițiile păgâne prin numeroase temple și statui⁴⁵ și a început în 324 construirea unei noi capitale, inaugurată la 11 mai 330, capitala unui imperiu eminent creștin, care „trebuia să arate aceasta prin bisericile, monumentele și atmosfera sa”.⁴⁶

Politica religioasă a lui Constantin a fost marcată și de unele gesturi și acțiuni greșite, cum ar fi răzburările sângeroase pe care le-a întreprins împotriva dușmanilor săi, fapte nedemne pentru un creștin. Totodată, în ultimii ani ai vieții, s-a lăsat influențat de unele idei ariene, idei cărora le susținea condamnarea la Sinodul de la Niceea din 325.⁴⁷

Constantin nu a ezitat niciodată să se amestece în treburile Bisericii și încă într-un mod hotărâtor, așa cum a fost cazul convocării Sinodului I Ecumenic, Biserica acceptând autoritatea sa fără discuții.⁴⁸ Amestecul abuziv al împăratului în treburile Bisericii a dus la scăderea vieții morale, prin facilitarea pătrunderii în Biserică a oamenilor cu calități morale îndoielnice, fără o credință puternică, fideli unor practici păgâne.⁴⁹ Unii istorici susțin că

³⁷ Bogdan Popescu, *art. cit.*, în *Orizonturi teologice*, nr. 4/2002, p. 180.

³⁸ Eusebiu de Cezareea, *op. cit.*, XXV, p. 168.

³⁹ Henri-Irénée Marrou, *op. cit.*, p. 26.

⁴⁰ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 72.

⁴¹ Hans A. Pohlsander, *op. cit.*, p. 40.

⁴² Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 181.

⁴³ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 73.

⁴⁴ John Meyendorff, *Ortodoxie și catolicitate*, trad. Călin Popescu, Ed. Σωφία, București, 2003, p. 32.

⁴⁵ Bogdan Popescu, *art. cit.*, în *Orizonturi teologice*, nr. 4/2002, p. 180.

⁴⁶ Ioan Rămureanu, *op. cit.*, p. 110.

⁴⁷ *Ibidem*, p. 112.

⁴⁸ Emanoil Băbuș, *op. cit.*, p. 29.

⁴⁹ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 73.

imixtiunea autorității imperiale în conflictele de ordin doctrinar erau frecvente, dar nu aveau nicidecum aerul unei știrbiri a integrității vieții religioase.⁵⁰ Putem concluziona că Biserica a avut în persoana lui Constantin „un ocrotitor, dar, în același timp și un stăpân”.⁵¹

Referitor la convertirea lui Constantin la creștinism, istoricii au diferite opinii. Unii nu-i recunosc acestuia o convingere religioasă în favoarea creștinismului, susținând că atitudinea lui a pornit din motive pur politice. Dându-și seama de puterea în creștere a noii credințe, vedea în ea o armă de a-și păstra unitatea politică a statului. Imperiul Roman era constituit dintr-un conglomerat de popoare și credințe religioase diferite, iar creștinismul putea deveni liantul statului, factorul de asigurare al unității sale.

În acest sens, Jacob Burckhardt contestă schimbarea de credință a lui Constantin, susținând că religia nu ar fi putut însemna nimic „pentru o inimă devorată de setea de a domni”.⁵² O părere identică exprima Ed. Schwartz, după care alianța cu Biserica era de o mare însemnătate în cadrul monarhiei universale pe care împăratul o pregătea.⁵³ Adolf Harnack afirma că geniul politic al lui Constantin și-a dat seama de victoria iminentă a creștinismului, iar el a folosit acest lucru în menținerea unității Imperiului.⁵⁴ În același sens, V. Duruy afirma că a găsit în Constantin „o politică mai degrabă decât o religie” (une politique plutôt qu’une religion).⁵⁵

Léon Homo prezintă evoluția religioasă a lui Constantin trecând de la păgânism la un monoteism solar, oficial, și curgând spre o credință religioasă cu caracterul unui adevărat „deism”,⁵⁶ iar Nicolae Iorga îl considera pe Constantin „un latin din Occident, foarte păgân ca spirit, oricare ar putea fi părerea asupra pretinsului său „proces de conștiință”, care miroase îndestul a politică a păcii romane și a punerii în faptă pentru ideea de stat, mai sacră decât toți zeii vechi și moderni, a oricărui element existent de vitalitate”,⁵⁷ în timp ce A. A. Vasiliev socotește că „recunoscând aplecarea sinceră a lui Constantin pentru creștinism, nu s-ar putea lăsa deoparte vederile sale politice; ele au trebuit să joace un rol esențial în atitudinea pe care a manifestat-o el în privința creștinismului, care-i putea fi util în mai multe chipuri”.⁵⁸

⁵⁰ Jeannine Quillet, *Cheile puterii în Evul Mediu*, trad. Maria Pavel, Ed. Corint, București, 2003, p. 17.

⁵¹ Ioan Rămureanu, *op. cit.*, p. 111.

⁵² Jacob Burckhardt, *Die Zeit Constantin's des Grossen*, 3. Aufl.; Leipzig, 1898, apud. Nicolae Bănescu, *Istoria Imperiului bizantin*, vol. I, Ed. Anastasia, București, 2000, p. 472

⁵³ Ed. Schwartz, *Kaiser Constantin und die christliche Kirsche*, Leipzig-Berlin, 1913, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 47.

⁵⁴ Adolf Harnack, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*, 2. Aufl., Leipzig, 1906, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 47.

⁵⁵ V. Duruy, *Histoire des Romains*, Paris, 1885, t. VII, p. 88, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 47.

⁵⁶ Léon Homo, *Les empereurs romains et le christianisme*, Bibl. Historique, Paris, Payot, 1931, pp. 114-116, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 48.

⁵⁷ Nicolae Iorga, *Histoire de la vie Byzantine*, I, pp. 31-32, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 49.

⁵⁸ A. A. Vasiliev, *Histoire de l'empire byzantin*, Paris, ed. Picard, 1932, p. 60, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 49.

Henri-Irénée Marrou consideră relatarea lui Eusebiu de Cezareea despre viziunea lui Constantin o „anecdotă”,⁵⁹ iar Will Durant, în monumentală sa istorie a civilizațiilor spunea despre convertirea lui Constantin că ar fi „o abilă manieră politică”.⁶⁰

Warren Treadgold susține că atitudinea lui Constantin cel Mare în urma „viziunii” avute denotă o credință sincretică, o combinație între credința solară a tatălui său și sentimentele creștine preluate de la mama sa,⁶¹ însă tot el susține că adoptarea creștinismului ca religie a Imperiului Roman a fost făcută „mai degrabă din convingere religioasă decât ca urmare a unei orientări politice”.⁶²

Între istoricii care au acceptat ideea realității viziunii împăratului dinaintea luptei de la Pons Milvius și convertirea sa sinceră, se numără și Gaston Boissier, care susține că împăratul a căutat obținerea protecției unei divinități puternice pe care „nu s-a mulțumit să o invoce în adâncul sufletului său, ci credea în eficacitatea practicilor”.⁶³

Medievalistul F. Lot contestă motivele politice ale îmbrățișării religiei creștine și crede că în adeziunea sa la creștinism e o parte de sinceritate. Constantin nu a aderat la creștinism din motive politice, pentru că în vremea sa, creștinismul era răspândit cu precădere numai în Pars Orientis. Ca suveran al Imperiului din Occident, nu ar fi avut motive să facă această trecere.⁶⁴ Un apărător al sincerității lui Constantin este și numismatul epocii constantiniene, Jules Maurice.⁶⁵

Bertrand Lancon consideră că „împăratul a îmbrățișat sincer creștinismul încă din 312, păstrând totodată legăturile cu adorarea soarelui și cu neoplatonismul. S-a detașat apoi progresiv de acestea”.⁶⁶

Savantul olandez D. C. Hesseling vede în Constantin pe „caesarul roman decis să mențină unitatea Imperiului”, dar „nu numai din calcul, ci din convingere îmbrățișă partida puterii spirituale în creștere”.⁶⁷

Istoricii bisericești contemporani susțin convertirea reală și din convingeri religioase a lui Constantin. El „aprecia în mod deosebit moralitatea lor (a creștinilor - n.n.) și nu sprijinul lor

⁵⁹ Henri-Irénée Marrou, *op. cit.*, p. 25.

⁶⁰ Will și Ariel Durant, *Civilizații istorisite*, trad. Constantin Ionescu-Boeru și Cristina Ștefănescu, vol. 9, Ed. Prietenii Cărții, București, 2003, p. 273.

⁶¹ Warren Treadgold, *O scurtă istorie a Bizanțului*, trad. Mirella Ascente, Ed. Artemis, București, 2003, pp. 32-33.

⁶² *Ibidem*, p. 38.

⁶³ Gaston Boissier, *La fin du paganisme*, t. Ier, Paris, Hachette et Cie, 1907, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 50.

⁶⁴ F. Lot, *La fin du monde antique et le début de Moyen Age*, Bibliothèque de syntèse historique, l'Évolution de l'humanité, Paris, 1927, pp. 36-37, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, pp. 50-51.

⁶⁵ Jules Maurice, Constantin la Grand. *L'origine de la civilisation chrétienne*, Paris, 1925, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 51.

⁶⁶ Bertrand Lancon, *Constantin cel Mare*, trad. Gheorghe Lazăr, Ed. Grupul Editorial Corint, București, 2003, p. 114.

⁶⁷ D. C. Hesseling, *Essai sur la civilisation Byzantine*, Paris, Alf. Picard et Fils, 1907, pp. 8-9, apud. Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 52.

militar, numărul soldaților creștini din trupele occidentale fiind și așa foarte mic”.⁶⁸ Alții susțin că, după 312, împăratul Constantin își manifestă „atașamentul față de credința creștină”.⁶⁹

În susținerea sentimentelor sincere pentru creștinism stau și nenumăratele scrisori ale lui Constantin în care acesta apără credința creștină și susține cu tărie învățătura Bisericii.⁷⁰

Un loc aparte între cercetătorii care s-au ostenit cu problema convertirii sincere sau din interes a „primului împărat creștin”⁷¹ îl ocupă savantul bizantinist Henri Gregoire. El susține că „relatarea lui Eusebiu nu trebuie admisă deoarece s-ar baza pe o legendă mai târzie, introdusă apoi în text de un interpolator. El arată că textele creștine, care vorbesc despre acest eveniment, nu au valoare, că există deosebiri sau contradicții între ele. [...] se bazează, în special, pe faptul că Eusebiu n-ar spune nimic despre eveniment în *Historia ecclesiastica*, publicată în ultima ediție în anul 324, ori un asemenea lucru nu putea fi trecut cu vederea. De asemenea, Lactanțiu, care vorbește de vedenie (*De mors. pers.* 44, 5) dă o relatare diferită”.⁷² Concluzia ar fi aceea că pasajul ar fi o interpolare. Savantul numește *Vita Constantini* „un panegiric romanțat” în care astăzi nu mai crede nimeni.⁷³

În combaterea acestor rezultate ale cercetării lui Henri Gregoire, profesorul Emilian Popescu susține că „această concluzie nu este însă valabilă, deoarece Eusebiu se referă la evenimentul de care vorbim, în *Hist. eccl. IX, 9, 2* (e adevărat, mai pe scurt) și în Discursul festiv rostit cu prilejul sărbătoririi a treizeci de ani de domnie (*Tricennalia, 3*). În ambele locuri el spune că împăratul s-a rugat la începutul campaniei împotriva lui Maxențiu lui Hristos, ca să-l ajute în luptă. Că în *Vita Constantini*, alcătuită după moartea împăratului relatarea este mai bogată în amănunte, se datorește faptului că la o depărtare atât de mare, evenimentul a fost îmbrăcat în legendă și cuprinde, poate, și unele înfloriri. Nucleul evenimentului a fost însă real și nu trebuie să ne îndoim de veridicitatea lui. De altfel, unii cercetători au subliniat faptul că deși apariția luminoasă a crucii pe cer se înscrie printre fenomenele cerești destul de rare, totuși ea nu este necunoscută. Constantin a fost convins că a

⁶⁸ Nicolae Chifăr, *op. cit.*, p. 71.

⁶⁹ Nicu Dumitrașcu, *op. cit.*, p. 183.

⁷⁰ Vezi: - Teodoret, episcopul Cirului, *Istoria bisericească*, trad. Vasile Sibiescu, în colecția Părinți și scriitori bisericești (P.S.B. vol. 44), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, pp. 48, 50, 59, 64, 71, 74, 75, 79.

- Casiodor, *op. cit.*, pp. 43, 77, 96, 98, 117, 121.

- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească. Martirii din Palestina*, trad. Teodor Bodogae, în colecția Părinți și scriitori bisericești (P.S.B. vol. 13), Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, pp. 363, 379, 384, 385, 390.

⁷¹ Helene Ahrweiller, *Ideologia politică a Imperiului bizantin*, trad. Cristina Jînga, Ed. Corint, București, 2002, p. 13.

⁷² Emilian Popescu, *Studiu introductiv la Eusebiu de Cezareea*, *op. cit.*, p. 30.

⁷³ Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 55.

văzut semnul crucii pe cer la începutul luptei cu Maxențiu, că el reprezintă simbolul lui Iisus Hristos și că acesta l-a ajutat să câștige lupta”.⁷⁴

În altă ordine de idei, Gregoire, în studiul său, *La „conversion” de Constantin*, pune în lumină rolul lui Constantin față de ideea creștină, ajungând la concluzia că Eusebiu de Cezareea „a confiscat pentru întâiul împărat creștin toată gloria lui Licinius”,⁷⁵ susținând că împăratul Liciniu era cel care dăduse Edictul de toleranță pentru creștini, afișat la 13 iunie 313, la Nicomedia.

Biserica Ortodoxă îl consideră *Sfânt*, împreună cu mama sa, Elena, fiind sărbătorit la 21 mai, iar „cea Romano-catolică îl consideră *Mare*. Protestanții, în schimb, îl consideră un însemnat om politic, dar oportunist, condus de interese personale și de stat, care a sprijinit Biserica pentru a și-o aservi. Numeroși istorici dintre cei mai obiectivi îl apreciază pe Constantin cel Mare ca pe un om de convingere religioasă”.⁷⁶

Constantin, „prototip cvasi-„mitic” al împăratului ideal”⁷⁷ a înțeles importanța mesajului adus de noua religie și efectele benefice ale susținerii ei.⁷⁸

Bătălia de la Pons Milvius a marcat „dacă nu propria sa convertire, cel puțin momentul din care el a devenit protectorul creștinilor”,⁷⁹ însă și dacă viziunea lui Constantin, „marele învingător... strălucind de atâtea virtuți, pe care i le-a dăruit credința”,⁸⁰ a fost reală și dacă a fost o legendă interpolată în cadrul scrierilor lui Eusebiu de Cezareea, ceea ce are însemnătate din punct de vedere istoric este politica sa de protejare a creștinismului, iar pe aceasta o putem observa și înțelege.

⁷⁴ Emilian Popescu, *art. cit.*, la Eusebiu de Cezareea, *op. cit.*, pp. 30-31.

⁷⁵ Nicolae Bănescu, *op. cit.*, p. 53.

⁷⁶ Adrian Gabor, *op. cit.*, p. 171.

⁷⁷ Guglielmo Cavallo (coord.), *Omul bizantin*, trad. Ion Mircea, Ed. Polirom, Iași, 2000, p. 265.

⁷⁸ Bogdan Popescu, *art. cit.*, în *Orizonturi teologice*, nr. 4/2002, p. 174.

⁷⁹ Emanoil Băbuș, *op. cit.*, pp. 16-17.

⁸⁰ Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească. Martirii din Palestina*, X, 9, 6, p. 391.

Învățământ primar

Activitățile extrașcolare – timp în folosul elevilor

Instit. Minodora Florina Popa

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Mediul educativ are dublă funcție: pe de o parte să creeze efecte și cerințe de cultură și civilizație, iar pe de altă parte să stabilească aceste cerințe de cultură și civilizație ale individului. Cele două funcții ale mediului educativ se traduc printr-un proces unic, continuu, de adaptare la mediu.

Alături de lecție, care este forma principală de organizare a procesului de învățământ se folosesc și alte forme de activități organizate de școală sau de alte instituții.

Activitatea desfășurată în afară de clasă sau extrașcolară ocupă un loc important în dezvoltarea personalității elevilor. Activitățile extrașcolare oferă elevilor posibilitatea de a aplica în practică cunoștințele dobândite. Tot ele sunt un mijloc complex și foarte indicat pentru a întări pregătirea practică a elevilor.¹

Activitatea instructiv-educativă, organizată, îndrumată și realizată de școală împreună cu elevii, în afara planului de învățământ și a programei școlare poate fi numită activitate extrașcolară. Astfel de activități pot fi manifestările culturale din școală (serate, serbări, concursuri) manifestări sportive, excursiile și vizitele, activități la care copiii din clasele I-IV participă cu multă plăcere și entuziasm.

Activitatea de instruire și educare a copiilor desfășurată în cadrul diferitelor instituții în afara școlii este activitatea extrașcolară. Asemenea instituții sunt teatrele, bibliotecile pentru copii, organizațiile pentru cultură fizică și sport și altele.²

Între activitatea desfășurată în afară de clasă și școală și activitatea desfășurată în cadrul lecției există o strânsă legătură. Activitatea extrașcolară, fără a fi o simplă continuare a lecției, fără a dubla sau repeta procesul de învățare, activitatea în afară de clasă sau extrașcolară se leagă organic de munca școlii și servește realizării sarcinilor instructiv-educative. Prin aceste activități se largesc, se adâncesc și se fixează cunoștințele, priceperile și deprinderile dobândite de elevi în procesul de învățământ sau în afara acestuia, obiectiv mult dorit de învățători. Activitatea în afară de clasă și de școală urmărește de asemenea atragerea și antrenarea elevilor în activitățile de cultură fizică și sport, organizarea de manifestări sportive, plimbări, excursii și alte activități de acest gen care stimulează interesul copiilor, contribuie la formarea deprinderilor igienice și sanitare la călirea

¹ Miron Ionescu, *Didactica modernă*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995.

² ***, *Învățământul primar*, Ed. Miniped, 2005.

organismului, la însușirea unui mod de viață igienic și civilizată. Aceste activități întăresc sănătatea copiilor și duc la dezvoltarea trăsăturilor de voință și caracter.³

Prin organizarea timpului liber și recomandarea mijloacelor de distracție formăm deprinderea de a utiliza rațional timpul liber, prevenind în felul acesta apariția unor manifestări negative în conduita copilului.

Activitatea extrașcolară trebuie să completeze și să dezvolte mai ales acele aspecte ale educației pe care activitatea din clasă nu le poate consolida suficient, cum sunt spiritul de inițiativă, autocontrolul, capacitatea de organizare, munca individuală. Activitatea în afara de clasă se poate face pe baza liberei alegeri după interesele și înclinațiile fiecăruia. Faptul că aceste activități au un caracter voluntar, asigură participarea activă a elevilor la desfășurarea lor, acest fapt nu înseamnă că desfășurarea lor este lăsată la voia întâmplării, dimpotrivă învățătorii ajută elevii să se orienteze spre acele activități care sprijină dezvoltarea „înclinațiilor” și aptitudinilor lor.⁴

Conținutul acestor activități este și el diferit de cel al lecțiilor, în sensul că este mult mai elastic și mai variat. Prin varietatea lor și prin multiplele forme de organizare, aceste activități stimulează și formează independența și inițiativa elevilor deoarece îndeplinirea lor le cere acestora un mai mare grad de implicare decât activitățile desfășurate în cadrul lecțiilor. Aceste activități pot avea un caracter de masă în cadrul unor cercuri sau individual.⁵

Prin activitățile de masă putem înțelege organizarea unor activități culturale care cuprind un număr mai mic sau mai mare de elevi. Astfel de activități pot fi povestirile, seratele, serbările, expozițiile, întrecerile, olimpiadele, frecventarea colectivă a spectacolelor de cinematograf, de teatru, excursiile și alte activități la care pot lua parte ca simpli auditori, spectatori sau ca organizatori și participanți activi.

Acțiunile cu caracter de masă se bucură de o deosebită atenție, deoarece creează elevilor numeroase prilejuri de muncă, influențând dezvoltarea unor însușiri cum sunt solidaritatea, simțul de răspundere, sentimentul dreptății, sinceritatea, modestia.⁶

Un loc din ce în ce mai însemnat îl au excursiile și vizitele, deoarece exercită o influență educativă variată și multiplă asupra elevilor. De exemplu, excursiile organizate în diferite zone de relief, largesc orizontul de cunoștințe al copiilor și fixează în același timp cunoștințele teoretice.

Acțiunile culturale de masă cum sunt simpoziioanele, seratele, serbările pot urmări dezvoltarea unei anumite sarcini instructiv-educative sau în cele mai multe cazuri a mai multora, prin îmbinarea

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

⁵ Ioan Comănescu, *Prelegeri de pedagogie*, Ed. Imprimeriei de Vest, Oradea, 1998.

⁶ Miron Ionescu, *op. cit.*

lor. De exemplu, o serbare bine pregătită pentru aniversare exercită o influență complexă atât intelectual, cât și moral, estetic.⁷

O condiție esențială în reușita unei astfel de activități este asigurarea ordinii și disciplinei, în timpul desfășurării activității respective.

Activitatea desfășurată în cadrul cercurilor se desfășoară sistematic, este mai persistentă și mai temeinică și contribuie la adâncirea cunoștințelor de cultură generală.

Conținutul muncii în diferite cercuri poate varia după vârsta copiilor, după cunoștințele și interesele lor, după sarcina pe care și-o propun cercurile (de exemplu citirea expresivă, confecționarea materialelor didactice; formarea unor priceperi și deprinderi practice, dezvoltarea unor aptitudini).

În cadrul cercului: „Prietenii cărții” se poate desfășura o activitate foarte variată în legătură cu dezvoltarea „dragostei pentru carte” și a deprinderilor de a folosi cartea.

Pentru educația artistică pot funcționa cercuri de muzică, de dans, de arte plastice, iar pentru educație fizică funcționează cercuri de gimnastică. Acolo unde cercurile funcționează bine și sunt conduse cu pricepere, activitatea lor influențează pozitiv rezultatele la învățatură și disciplină, precum și pregătirea lor pentru muncă și pentru alegerea profesiei.

Munca individuală ocupă un loc de seamă și deseori stă la baza acestor activități.⁸

În concluzie, activitățile extrașcolare constituie o preocupare susținută a școlii, deoarece ele au influență pozitivă asupra dezvoltării elevilor pe toate planurile: moral, estetic, fizic, intelectual și profesional.

⁷ Ioan Comănescu, *op. cit.*

⁸ *Ibidem.*

Aria curriculară „Educație fizică și sport”

Metodele de instruire în lecția de educație fizică școlară cu teme din jocurile sportive

Prof. Roman Florin Popa

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

În desfășurarea procesului instructiv-educativ, profesorul supune învățării anumite procedee ale jocului și apoi dirijează activitatea desfășurată cu elevii, în vederea însușirii celor predate.

În efectuarea învățării sunt folosite anumite metode. Ele se referă atât la acțiunea profesorului (metode de predare), cât și la acțiunile elevilor efectuate pentru însușirea elementelor supuse învățării (metode de învățare). Aceste metode ce privesc atât predarea cât și învățarea, nu pot exista separat în practica instruirii elevilor, decât în cazuri excepționale; de aceea este normal ca ele să fie privite și interpretate în interdependența și influențarea lor reciprocă sub denumirea de metode de instruire.

Prin metode de instruire înțelegem modul de organizare și aplicare a mijloacelor selecționate în vederea însușirii conștiente și active a deprinderilor și cunoștințelor necesare în practicarea unui joc sportiv.

Dintre principalele metode de instruire, în lecția de educație fizică școlară, le menționăm în ordinea metodică pe următoarele:

Explicația - constă din descrierea procedeele tehnice și tactice supuse învățării și se adresează celui de al doilea sistem de semnalizare. Are o importanță deosebită în stimularea activității conștiente a elevului.¹

Demonstrația - constă în executarea de către profesor a procedeele tactic ce trebuie învățat și se adresează primului sistem de semnalizare. În general nu poate fi folosită exclusiv, ci combinată cu explicația. Dată fiind strânsa legătură dintre cele două metode, indicațiile privitoare la folosirea lor vor fi prezentate împreună, dar ținându-se seama de succesiunea lor metodică arătată de științele pedagogice și biologice și confirmată de practică.²

Învățarea unui exercițiu, a unui procedeu tehnic sau o acțiune tactică începe cu crearea reprezentării lui și aceasta se realizează prin explicație și demonstrație. Explicația trebuie să aibă următoarea succesiune: denumirea procedeele, esența și particularitățile executării lui, aplicarea tactică în joc.

¹ Gheorghe Cârstea, *Metodica educației fizice școlare* – A.N.E.F.S., București, 1999.

² *Ibidem.*

Când aplicăm un exercițiu nou nu trebuie să concentrăm atenția elevilor asupra tuturor detaliilor lui: ne oprim în primul rând asupra esențialului. Pe măsura acumulării unei anumite experiențe, explicația devine mai amănunțită, completată cu demonstrația sau cu materiale ajutătoare: kilograme, fotografii, tabele, filme, imagini video ș.a.m.d.

Demonstrația, după cum spuneam, o face profesorul sau unul dintre elevii care stăpânește bine „materialul” care se învață, creându-se o reprezentare generală cât mai completă și mai corectă, printr-o execuție în plină forță și într-un tempo obișnuit pentru joc.

În practica lucrului cu elevii sunt destul de dese cazurile când profesorii caută mai mult să explice decât să demonstreze, uitând un lucru: cu cât vârsta elevilor este mai mică, cu atât influența percepțiilor vizuale la formarea deprinderilor motrice este mai puternică. În comparație cu adulții, elevii pot trece mult mai ușor la o activitate nouă, iar perioada lor de angrenare este mult mai scurtă decât a adulților.

În executarea procedeele tehnice și tactice, atenția principală trebuie îndreptată la început asupra corectitudinii, preciziei și apoi asupra executării rapide a procedeele dat.³

Există la unii profesori tendința de a însuși la început procedeele complicate ale tehnicii și tacticii, iar apoi de a ajunge la o execuție „curată”. Aceasta este o sarcină dificilă pentru elevii (copii) și nu dă rezultate pozitive.

Explicația și demonstrația trebuie să se completeze reciproc. Metoda explicației are o greutate specifică deosebit de mare în învățarea procedeele tehnico-tactice și în dobândirea deprinderilor. Pentru a completa demonstrația și mai ales pentru a fi sugestivă când se folosește exclusiv (în cadrul unor elemente de tactică), explicația trebuie să se caracterizeze prin:

- precizie; să nu creeze sau să favorizeze confuzii. Pentru aceasta profesorul trebuie să precizeze conținutul anumitor cuvinte specifice terminologiei jocului sportiv respectiv;
- concizie; explicația va cuprinde strictul necesar ca expresii și fraze, urmărindu-se prezentarea esențialului, scopul fiind înțelegerea și participarea conștientă a elevului la execuția actului motric;
- claritate (inteligibilitate); limbajul să fie accesibil nivelului de înțelegere al elevilor și în același timp să facă apel și să se sprijine pe cunoștințe anterioare din domeniul specific jocului sportiv predat;
- emoționalitate; prin ton și inflexiuni de voce, prin expresiile folosite, explicația profesorului să trezească interesul, să stimuleze dorința de muncă și de perfecționare, iar

³ *Idem, Educația fizică – fundamente teoretice și metodice*, Casa de editură Petru Maior, București, 1999.

la copii se vor folosi expresii plastice și cu caracter intuitiv care să le stimuleze imaginația și înțelegerea.⁴

Metoda exercițiului cu exersarea și repetarea reprezintă procedee metodice care privesc pe elev. Ele sunt foarte apropiate ca noțiuni, diferențierea făcând-o etapa și scopul în care sunt folosite. Dacă elementul tehnic sau tactic care se învață este necunoscut, elevul va exersa pentru a-l deprinde; dacă elementul respectiv a fost deprins cat de cat, elevul va repeta pentru a-l consolida și menține.

Ambele procedee trebuie folosite sistematic în anumite acțiuni tehnice pentru ca elevii să-și însușească procedeele tehnicii și tacticii până la formarea deprinderilor și abilităților. În aplicarea lor se va ține seama de următoarele:

- la început, elevul va efectua acțiunile optime (braț îndemânatec, fără adversar etc.)
- ritmul va fi lent, moderat, accentul punându-se pe mișcarea corectă și pe succesiunea segmentelor, și numai după aceea pe precizie și eficacitate în manevrarea mingii.
- când s-a ajuns la o execuție acceptabilă, condițiile optime scad ca număr și sunt înlocuite cu condiții apropiate de joc, accentuându-se ușor conținutul tactic; -
- la elevii avansați se recomandă exersarea în condiții tactice, aceasta presupunând folosirea de exerciții care să reprezinte fragmente de joc din atac sau apărare, folosite la echipă.

Metodele demonstrației, exersării și repetării pot fi folosite sub două forme: parțială și globală. În jocurile sportive aceste două forme au două interpretări:

- un procedeu poate fi demonstrat și exersat izolat de joc și fragmentat în mai multe părți, după gradul lui de dificultate;
- forma globală – un procedeu poate fi demonstrat, exersat și repetat izolat de joc, în întregime, fără a fi fragmentat. Considerăm necesară cunoașterea și folosirea celei de a doua interpretări a formelor de aplicare, a metodelor de instruire în jocurile sportive, deoarece folosirea lor în învățarea anumitor procedee de joc aduce o contribuție însemnată la accelerarea procesului de instruire și implicit a deprinderilor motrice.

Metoda simplificării și complicării

Orice joc sportiv prezintă mari dificultăți pentru începători din cauza numărului mare de excitanți diferiți care acționează asupra sistemului nervos central. De aceea, în lecția de educație fizică școlară, în învățarea jocului trebuie să se recurgă la simplificarea lui. Creând o reprezentare generală asupra jocului care se învață, profesorul trece la învățarea cu elevii a diferitelor lui părți: acțiunile tactice, procedeele tehnice, acțiunile tactice individuale, acțiunile tactice colective, jocul în

⁴ *Idem, Teoria și Metodica educației fizice și sportului*, Ed. AN-DA, București, 2000.

apărare, jocul în atac etc. Cântărind pregătirea preliminară a elevilor, profesorul stabilește cu ce se poate începe învățarea.⁵

Întrucât în tehnica jocurilor sportive majoritatea mișcărilor au o forma aciclică. în procesul de inițiere și de învățare se recurge la predarea simplificată a procedurii. chiar fragmentată, ca de exemplu în cazul loviturii de atac la volei (elanul separat, lovirea mingii separat). După executarea unor procedee tehnice în condițiile cele mai simple, profesorul trece la altele mai complicate. Complicarea se realizează pe diferite căi: prin mărirea forței loviturilor, a preciziei acestora, mărirea numărului de jucători care participă la exercițiu, prin complicarea funcțiilor lor, prin apariția unei rezistențe pasive și apoi active din partea apărătorilor (adversarilor). Profesorul să se conducă permanent după principiul potrivit căruia condițiile de executare a procedurilor tehnice și a acțiunilor tactice să fie cât mai apropiate de jocul real.

Metoda întrecerii

Mărirea interesului și stimularea participării active în lecțiile de educație fizică școlară, având teme din jocurile sportive, se realizează pe căi diferite, însă folosirea întrecerii are o mare însemnătate. Folosind aceasta metodă este necesar să reținem că elevii trebuie să-și însușească, în general, deprinderi motrice utile desfășurării de concursuri (cu efective micșorate, pe un teren mai mic).⁶

„Circuitul” de pregătire tehnică

Însușirea cât mai rapidă a procedurilor tehnice de bază pentru a putea realiza practicarea jocului bilateral, care este de fapt finalitatea predării jocului respectiv, are importanța cunoscută. Se impune în acest scop să adoptăm metodele adecvate.

O metodă de predare apreciată ca fiind de mare eficiență este metoda de exersare prin „circuit” de pregătire tehnică. Folosirea „circuitului” se recomandă și se poate realiza cu un bun randament în a doua parte a ciclului tematic programat în semestrul al II-lea, când inițierea este rezolvată, iar lecțiile pot fi cu tema „monosport”.⁷

„Circuitul” tehnic se deosebește de cel cu caracter fizic printr-o exersare mai îndelungată, durata de execuție la o stație fiind mai mare (10-12 minute), fapt ce consumă însă tot timpul avut la dispoziție pentru tematica jocului sportiv prevăzut pentru o lecție.

⁵ *Ibidem.*

⁶ *Idem, Educația fizică – fundamente teoretice și metodice*

⁷ *Idem, Teoria și Metodica educației fizice și sportului*

II

SECȚIUNEA METODICĂ

Evaluarea. Proiectarea testelor

Prof. Floare Cioca

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Viața școlii stă sub semnul valorii și valorizării. De cum intrăm în școală, cineva ne verifică, ne povățuiește, ne mângâie pe creștet.

Prin evaluare, cineva ia în seamă o serie de repere legate de ceea ce realizăm efectiv sau vrem să facem mai departe.

În accepțiunea lui M. Ionescu, evaluarea „surprinde descrierea calitativă și cantitativă a comportamentului, precum și emiterea unei judecăți de valoare referitoare la dezirabilitatea acestor comportamente, respectiv la concordanța dintre comportament și obiective.”¹

Evaluarea, în procesul didactic, are mai multe funcții, conform mai multor autori:²

- Funcția diagnostică - de a constata dacă abilitățile și cunoștințele elevilor au fost însușite conform obiectivelor proiectate
- Funcția de control - de a obține informații referitoare la nivelul rezultatelor înregistrate
- Funcția de reglare - permite ameliorarea demersului didactic prin intervenția asupra elementelor instruirii
- Funcția prognostică - prefigurarea modului de proiectare a demersului didactic pentru atingerea unui randament maxim
- Funcția de selecție - ierarhizarea elevilor la examene și concursuri
- Funcția educativă - elevii conștientizează propriile valori și capacități
- Funcția socială - de informare a societății privitor la rezultatele obținute de elevi

Evaluarea se realizează atât prin metode tradiționale ca: probe orale, probe scrise, probe practice, cât și prin metode complementare ca: referatul, investigația, proiectul, portofoliul, autoevaluarea, studiul de caz, interviul.

În cele ce urmează mă voi opri asupra testelor docimologice, a proiectării testului și a tipologiei itemilor.

¹ M. Ionescu, *Demersuri creative în predare și învățare*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2000, p. 306.

² Constantin Cucuș, *Teoria și metodologia evaluării*, Ed. Polirom, 2008.

Damiela Crețu, *Psihopedagogie – Elemente de formare a profesorilor*, Ed. Imago, Sibiu, 1999.

Testul poate fi definit ca „o probă de evaluare a unei persoane în raport cu o serie de criterii, cu scopul de a obține informații despre raportul dintre acea persoană și aria de referință.”³

În funcție de o serie de criterii, testele pot fi:

- De aptitudini sau abilități și de achiziții
- Formative și sumative
- Obiective și sumative
- Inițiale, de progres și finale

Proiectarea testului

Elaborarea unui test presupune parcurgerea mai multor etape:

- Stabilirea scopului probei(prognostic/ diagnostic)
- Selectarea conținuturilor și a obiectivelor corespunzătoare care vor fi vizate prin intermediul testului - sintetizate într-o matrice de specificații
- Formularea itemilor
- Elaborarea unui barem de corectare și notare
- Pretestarea
- Revizuirea testului

Ce sunt itemii?

Din perspectiva evaluării școlare prin teste docimologice, itemul este „o unitate de măsurare care include un stimul și o formă prescriptivă de răspuns, fiind formulat cu intenția de a suscita un răspuns de la cel examinat, pe baza căruia se pot face inferențe cu privire la nivelul achizițiilor acestuia într-o direcție sau alta”.⁴

Constantin Cucoș realizează o clasificare a itemilor, ca fiind:⁵

- Itemi obiectivi
- Itemi semiobiectivi
- Itemi subiectivi

Itemii obiectivi:- permit măsurarea exactă a rezultatelor, înlăturând subiectivitatea

- pot fi:

- **Cu alegere duală de tipul: corect/greșit; adevărat/ fals; potrivit/nepotrivit**

³ Karmel și Karmel, *Measurement and evaluation in the schools*, ed a II-a, McMillan Publishing Co. New York, 1978, p. 5.

⁴ Osterlind, *Evaluation in Education and Human Services*, Kluwer Academic Publisher, 1998, p. 109.

⁵ Constantin Cucoș, *op. cit.* p. 218.

Ex. Dacă enunțul este adevărat, încercuiește litera A, iar dacă îl consideri fals, încercuiește litera F: Atributul este partea secundară de propoziție care determină un substantiv sau un înlocuitor al acestuia.. A-F

- **Cu alegere multiplă**-solicită alegerea unui răspuns dintr-o listă

Ex. Textul citat aparține genului:

- a) liric
- b) epic
- c) dramatic

- **De împerechere sau de asociere**

Ex. Găsiți perechile sinonimice din cele două coloane, prin trasarea unei linii între coloane:

1) Bogăție	a) asemănător
2) Similar	b) solitar
3) Circa	c) opulență
4) Singur	d) extravagant
	e) aproximativ

Itemii semiobiectivi – sunt itemi care:

- **solicită răspunsuri scurte, clare**
- **itemi de completare**- care presupun completarea unui cuvânt într-un text lacunar
- **itemi structurați**- care se constituie dintr-un set de întrebări care au un element în comun

ex. 1. Textul dat aparține genului.....

2. Motivează folosirea virgulei în enunțul: „Băiete, te-am regăsit!”

Itemii subiectivi- permit evaluarea unor comportamente, capacități complexe din etajele taxonomice superioare, valorificând creativitatea, capacitatea elevilor de a argumenta, de a descrie, de a formula explicații,etc.

Și acești itemi se pot clasifica în:

- **Itemi de tip rezolvare de probleme**
- **Itemi de tip eseu- structurat sau liber, cu răspuns restrâns sau cu răspuns extins**

Ex. Scrie un eseu de 1-2 pagini în care să prezinți viziunea despre lume, reflectată într-un text poetic studiat, din opera lui Nichita Stănescu.

Itemii de tip eseu cu răspuns extins pun elevul în situația de a folosi toate conceptele achiziționate, dar și introducerea unor elemente de originalitate.

Avantaje și dezavantaje ale itemilor

A. Itemii obiectivi au **avantajele**:

- ❖ Obiectivitate ridicată în aprecierea rezultatelor învățării
- ❖ Dezvoltă capacitatea elevilor de a identifica, de a selecta
- ❖ Răspunsul corect e unul singur
- ❖ Timpul de evaluare este scurt
- ❖ Fidelitatea este ridicată
- ❖ Se construiesc simplu

Dezavantajele acestor itemi sunt:

- Solicită rezultate ale învățării de complexitate redusă
- Există posibilitatea de a răspunde prin ghicire
- Faptul că se găsește un răspuns corect nu implică neaparat cunoașterea alternativei corecte

B. Itemii semiobiectivi au avantajele:

- ❖ Testează un număr mare de elemente de conținut într-un timp scurt
- ❖ Solicită un anumit grad de coerență în elaborarea rezultatelor, evitând ghicirea acestora
- ❖ Sunt ușor de construit

Acești itemi au și **dezavantaje:**

- Capacitate redusă de abordare a unor niveluri superioare ale domeniului cognitiv
- Răspunsul corect poate fi alterat de alte capacități și cunoștințe care nu au fost implicate direct în obiectivele evaluate, cum ar fi exprimarea scrisă- ortografie, punctuație.

C. Itemii subiectivi au avantajele:

- ❖ Permit formarea unei gândiri productive
- ❖ Activează atitudinea critică
- ❖ Dezvoltă creativitatea, capacitatea de analiză, sinteză, rezolvare de probleme
- ❖ Dezvoltă capacitatea de exprimare scrisă

Dezavantajele acestora sunt:

- Necesită timp lung de proiectare
- Implică resurse materiale costisitoare uneori
- Existența subiectivității în evaluare
- Nu se poate pune în evidență un model de răspuns corect

Calitățile unui test

Pentru a putea aplica un test, trebuie verificate calitățile globale ale testului: „obiectivitate, aplicabilitate, fidelitate, validitate, omogenitate, relația testului cu alte teste, stabilirea valorilor etalon, stabilirea condițiilor de aplicare”⁶.

Validitatea - exprimă capacitatea unui test de a oferi informații cu privire la cât de mult știe ceva, cât de repede face ceva elevul.

O probă este validă dacă măsoară ceea ce și-a propus.

Fidelitatea - exprimă gradul de constanță a testului, prin aplicarea lui succesivă, capacitatea lui de a oferi aceleași rezultate în condiția examinării elevilor cu alte teste cuprinzând itemi cu valoare echivalentă.

Omogenitatea - se referă la unitatea de structură a itemilor. Asta nu înseamnă că toți itemii trebuie să fie la fel.

Relația testului cu alte teste - fiecare test are o identitate a lui, dar care trebuie să fie convergentă cu determinările purtate de alte teste.

Stabilirea valorilor etalon - testele de cunoștințe permit cuantificare și măsurarea cantitativă de informații deținute de o persoană cu privire la un anumit domeniu.

Stabilirea condițiilor de aplicare - trebuie ținut cont de momentul aplicării testului, de ziua din săptămână, precum și de ora aplicării.

În ceea ce urmează, voi propune un model de test sumativ, la limba și literatura română, la clasa a VIII-a, aplicat la sfârșitul primei unități „ Genul liric”. Acesta este însoțit de baremul de corectare și notare.

Nume:

Test de evaluare

Se dă textul:

În munții noștri astăzi zăpezile torc leneș
Izvoarele îngheață în clinchete subțiri,
Și caprele de munte prin poiene-și
Urmează-n taină calea iernatică iubiri.

⁶ Constantin Cucuș, *op. cit.*, p. 209-211.

Cred că pe masă vinul așteaptă-n adormire-
 E vinul roșu din care - atunci n-ai vrut să-mi dai,
 În vremurile-acelea săpate-n amintire
 C-o mamă grijulie ș-un băiețel bălai.
 Oh, lumea cenușie cum se spârgea deodată
 Și năvălea într-înșea al datinei popor!-

Azi e la fel, și vinul așteaptă-n adormire;
 M-aștepți cu vinul roșu, voioasă să mi-l dai,
 Dar sunt acum departe, privind în amintire
 O mamă grijulie ș-un băiețel bălai.

(Nicolae Labiș, *Scrisoare mamei*)

I. Citește cu atenție textul dat și răspunde cerințelor ce urmează:

1. Completează enunțul: *Textul dat aparține genului.....*

3 p

2. Alege răspunsul corect din variantele următoare:

Modul de expunere predominant este:

- a) narațiunea;
 b) dialogul;
 c) descrierea;

3 p

3. Scrie, în spațiul punctat din fața fiecărei figuri de stil din coloana A, litera corespunzătoare exemplului din coloana B:

1. epitet	a) „zăpezile torc”
2. personificare	b) „calea iernaticei iubiri”
3. metaforă	c) „mamă grijulie ș-un băiețel bălai”
4. inversiune	d) „al datinei popor
5. enumeratie	e) „izvoarele îngheață”
	f) „vinul roșu”

10 p

4. Alcătuieste familia lexicală a cuvântului *munte* (3 derivate)

6 p

-
5. Precizează măsura și rima versurilor. **4 p**
6. Selectează, din text, două imagini artistice diferite, precizând felul lor. **6 p**
7. Găsește sinonime contextuale pentru cuvintele: *leneș, popor, bălai, năvălea*. **8 p**
8. Explică, în 3-4 enunțuri, semnificația versului: „În munții noștri astăzi zăpezile torc *leneș*”, motivându-ți opinia. **10 p**

II. Scrie o compunere de 20-25 de rânduri, în care să motivezi faptul că fragmentul dat aparține unei opere lirice. În elaborarea compunerii, vei avea în vedere următoarele:

- precizarea a trei caracteristici ale genului liric;
- exemplificarea acestor caracteristici pe baza textului citat;
- evidențierea rolului mijloacelor artistice în text;
- exprimarea unei opinii despre semnificațiile textului sau mesajul transmis.

Vei primi **24 de puncte** pentru conținut (câte **6 puncte** pentru fiecare cerință rezolvată) și **16 de puncte** pentru redactare (*coerența textului – 4 p; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului - 4 p; ortografia și punctuația - 4 p; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitate – 4 p.*)

Se acorda din oficiu 10 puncte.

BAREM DE CORECTARE ȘI NOTARE:

- I.** 1. liric **3 puncte**
2. c) descrierea **3 puncte**
3. f -1; a-2; b-3; d- 4; c-5. **10 puncte (2+2+2+2+2)**
4. Exemple de răspuns: *muntos, nemuntos, muntean, munteanca, muntenesc, muntenește, munișor, etc.* **6 puncte (2+2+2)**
5. Precizarea corectă a măsurii: 11-14 silabe și rimei - încrucișată. **4 puncte (2+2)**
-

6. Exemple: imagini vizuale: „zăpezile torc leneș”, „caprele de munte prin poiene”; imagine auditivă: „clinchete subțiri...” etc **6 puncte (2+1+2+1)**

(câte două puncte pentru transcrierea imaginii și unul pentru precizarea felului ei)

7. Exemple de răspuns: *leneș=incetisor, popor= neam, bălai=blond, galbe, năvălea=invada,* **8 puncte (2+2+2+2)**

8. Se acordă punctajul pentru răspunsul care se referă la imaginea vizuală a iernii creată prin metafora personificatoare: „zăpezile torc leneș” și a ideii de încremenire a timpului pentru natura, precum și a trecerii timpului pentru om; evidențierea mesajului transmis (sentimentul de admirație al eului liric față de frumusețea anotimpului descris/ nostalgie/ melancolie etc.). (*Răspunsul nuanțat, corect alcătuit logic și gramatical: 10 puncte; răspunsul parțial sau cu imperfecțiuni- 5 puncte; încercare de răspuns- 2 puncte*). **10 puncte**

II. A. Conținut (24 de puncte)

1. Precizarea a trei caracteristici ale genului liric: prezenta eului liric; exprimarea directă a gândurilor, sentimentelor, ideilor; limbajul expresiv, sugestiv; existența unor imagini artistice redată prin figuri de stil și rolul lor în transmiterea sentimentelor eului liric; muzicalitatea specifică, elementele de prozodie etc. **6 puncte**

2. Exemplificarea acestor caracteristici pe baza textului citat. (*Exemplificare logică, nuanțată a celor 3 caracteristici: 6 puncte; exemplificare parțial corectă, incompletă: 4 puncte; încercare de identificare: 2 puncte*) **6 puncte**

3. Evidențierea rolului mijloacelor artistice în realizarea atmosferei generale a poeziei. (*Evidențierea rolului mijloacelor artistice prin sublinierea corectă a semnificațiilor acestora în text: 6 puncte; încercare de evidențiere: 4 puncte; identificarea unor imagini artistice, fără sublinierea semnificației acestora: 2 puncte*) **6 puncte**

4. Exprimarea unei opinii despre semnificațiile textului sau mesajul transmis. (*Existența unei opinii personale pertinente, enunțarea opiniei, motivarea acesteia, prin raportare la text: 6 puncte; încercare de susținere a unei opinii personale, dar fără exemplificare, motivare, cu stângăcii în exprimare: 4 puncte; prezentare sumară a opiniei personale, absența exemplificării, a motivării - 2 puncte*) **6 puncte**

B. Redactare (16 de puncte)

5. Coerența textului. (*Unitatea compoziției – 2 p; claritatea și coerența enunțurilor: 2 p*)

4 puncte

6. Registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținuturilor compunerii (în totalitate – 4 p, parțial- 2 p)

4 puncte

7. Ortografia și punctuația (0 greșeli- 4 p; 1 greșeală- 3 p; 2 greșeli- 2 p; 3 greșeli- 1 p; 4 sau mai multe greșeli – 0 p) **4 puncte**

8. Așezarea corectă a textului în pagină – 2 p; lizibilitatea – 2 p.

4 puncte

Se acordă **10 puncte** din oficiu.

TOTAL: 100 PUNCTE

În loc de concluzie:

Constantin Cucoș⁷, în opera citată, expunea o serie de reguli pentru o evaluare reușită cum ar fi:

- *Faceți din evaluare o sărbătoare a reușitei și o apologie a progresului*
- *Apreciați, întăriți și marcați orice progres realizat de elevi.*
- *Încercați să convertiți nerealizările elevilor în instanțe de revenire, motivare.*
- *Accentuați încă din etape predării acele elemente de referință pe care elevii trebuie să le etaleze în procesul de evaluare.*
- *Accentuați virtuțile stimulative și minimalizați atributele punitive ale evaluării școlare.*
- *Personalizați cât mai mult instrumentele de evaluare în acord cu posibilitățile și nevoile elevilor*
- *Fiți circumspecți atunci când preluați și aplicați instrumente de evaluare prefabricate sau construite de alții și le utilizați la clasa dumneavoastră.*
- *Nu puneți etichete definitive în legătură cu progresele elevilor dumneavoastră, pornind doar de la câteva exerciții evaluative.*
- *Acordați tuturor elevilor o șansă de realizare și afirmare, indiferent de posibilități.*
- *Argumentați în fața tuturor nivelul rezultatelor exprimate prin aprecieri sau note.*
- *Nu blamați, nu culpabilizați atunci când evaluați și notați.*

⁷ *Ibidem*, pp. 229-230.

Elemente de deontologie a evaluării în contextul creșterii actului educațional

Prof. Viorica Ana Madear

Liceul Teoretic „Nicolae Jiga”, Tinca

Alături de predare și învățare evaluarea este o funcție fundamentală și o componentă a procesului de învățământ. În prezent preocupările specialiștilor și practicienilor din domeniul științei educației duc la dezvoltarea teoriei și practicii evaluării didactice. Nu există act educațional care să nu implice în mod direct sau indirect, sistematic sau nesistematic, evaluarea și autoevaluarea didactică.

Impactul pe care evaluarea îl are asupra proiectării și realizării procesului de învățământ poate fi comparat cu cel produs de introducerea calculatorului în școală și care a condus la sintagma: „Învățarea asistată de calculator” (I.A.O).

Specialiștii de prestigiu în domeniul evaluării apreciază că primele decenii ale secolului XXI vor fi marcate de căutări insistente privind realizarea unei evaluări juste, cât mai corectă științific și mai echitabilă din punct de vedere moral.¹

Se apreciază chiar că dominantă preocupărilor în învățământ va fi reprezentată de evaluare, ca direcție prioritară a teoriei și practicii educaționale.²

În ultimele decenii s-au produs și experimentat noi practici evaluative și metode care să însoțească actul învățării, între care portofoliul sau dosarul progresiv, coevaluarea, autoevaluarea, ca demersuri care pot conduce de la evaluarea formativă la evaluarea formatoare.

Evaluarea nu trebuie considerată ca punct terminus al unei activități, ci o etapă utilă, necesară, indispensabilă în cadrul activității de instruire și educație, elementele sale de feed-back formativ și sumativ având o eficiență crescută privind modalitățile de reglare a demersului didactic.

Evaluarea presupune formarea unei imagini reale a celui evaluat, evidențiindu-se în primul rând aspectele pozitive ale întregului proces de învățare și formare parcurs de acesta, nivelul de cunoștințe, calități, capacități, aptitudini și alături de acestea, aspectele negative ale procesului de învățare și formare: lacunele, confuziile, greșelile, fără a se transforma însă într-o evaluare-sanctiune.

Procesul de evaluare cuprinde trei etape sau operații:

- a) măsurarea rezultatelor școlare, prin procedee specifice, utilizând instrumente adecvate scopului urmărit (probe scrise, orale, practice, proiecte, portofolii);

¹ Viviane De Landsheere, Gilbert De Landsheere, *Definirea obiectivelor educației*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1979.

² J.M. De Ketele, *L'evaluation: approche descriptive ou prescriptive*, De Boeck – Wesmaelm, 1986, p. 73.

- b) aprecierea acestor rezultate pe baza unor criterii unitare (bareme de corectare și notare, descriptori de performanță) ;
- c) formularea concluziilor desprinse în urma interpretării rezultatelor obținute, în vederea adoptării deciziei educaționale adecvate.

Decizia prelungește actul aprecierii într-un calificativ, hotărâre, caracterizare, recomandare. În procesul instructiv-educativ de cele mai multe ore prelungirea aprecierii se materializează într-o notă.

Notarea este formularea expresiei numerice a aprecierii performanțelor școlare ale elevilor.

În țara noastră se manifestă în ultima vreme un interes sporit pentru pregătirea psihopedagogică a cadrelor didactice în ceea ce privește creșterea competențelor acestora în domeniul evaluativ, componentele acestei pregătiri îmbogățindu-se continuu.

Importanța evaluării în procesul de învățământ a crescut și din perspectiva educației permanente. În acest context, restrângerea ariei acțiunii de evaluare la rezultatele obținute de elevi pe durata școlarizării, fără a fi concepută din perspectiva educației permanente, nu mai este satisfăcătoare.

De asemenea se poate constata un interes crescând pentru perfecționarea mijloacelor și tehnicilor prin care sunt evaluate nu numai cunoștințele elevilor, ci și aptitudinile, conduita, atitudinile, întreaga personalitate. Este vorba aici de extinderea acțiunilor evaluative și asupra aspectelor educative ale activității școlare.

A evalua înseamnă a transmite elevului, și nu numai, informații despre munca și conduita sa, ceea ce transmite evaluatorul în direcția evaluatului. Evaluarea este un schimb cu dublu sens între cadrul didactic și elev. Cum remarca Jean Cardinet, „Evaluarea școlară este un demers de observare și interpretare a efectelor învățării, care urmărește să ghideze deciziile necesare unei bune funcționări a școlii. Școala are ca funcție esențială să susțină, să continue educația pe care copilul o primește în familie, punând la dispoziția sa resursele necesare unei dezvoltări generale”.

Din această perspectivă decurge datoria școlii de a informa părinții privind evoluția copiilor lor, asupra cărora realizează o observare directă. În funcție de tipul de relații ale părinților cu copilul, aceștia prelucrează informația într-o manieră educativă: încurajează copilul care se îndoiește de sine, îl stimulează.

Într-un învățământ cu pretenții de modernitate, orice cadru didactic care cunoaște complexitatea conceptului de evaluare și a problematicii acestuia, trebuie să răspundă , așa cum considera Louise M. Belair, la următoarele întrebări.³

De ce evaluez?

Pentru a obține informații privind învățarea de către elev?

³ L. M. Belair, *L' evaluation dans l' ecole, Nouvelles pratiques*, ESF, 1999, p.125.

Pentru că doresc să ajut elevii care au dificultăți?

Pentru că elevul are nevoie?

Pentru a analiza greșelile lui? etc.

Cum evaluez?

Prin examene, prin teste, prin observații continue?

Prin instrumente elaborate pe bază de competențe?

Prin mai multe tehnici sau printr-una singură?

Cui servește evaluarea?

Elevului, profesorului, părinților, societății?

Menținerii disciplinei?

Ce doresc să evaluez?

Cunoștințe?

Atitudini și comportamente?

Procesul învățării sau produsul ei?

A.Stoica susține că „metoda de evaluare aleasă de un profesor este o cale prin care acesta oferă elevilor posibilitatea de a demonstra nivelul de stăpânire a cunoștințelor, de formare a diferitelor capacități, aptitudini și atitudini, testate prin utilizarea unei diversități de instrumente adecvate scopului urmărit”.

Instrumentul de evaluare este parte integrantă a metodei, concretizată la nivel de produs final, opțiunea metodologică a profesorului pentru măsurarea și aprecierea cunoștințelor și competențelor elevului într-o situație educațională bine definită.

În zilele noastre când se dorește un învățământ modern, care să stimuleze performanțele individuale ale elevilor cât și competențele lor de a aplica în situații noi cunoștințele și aptitudinile dobândite, rolul profesorului este esențial în ceea ce privește folosirea metodelor de evaluare, pentru asigurarea calității predării-învățării-evaluării, în acord cu standardele timpului nostru.

Se impune tot mai mult folosirea metodelor alternative de evaluare, alături de cele tradiționale, însă, indiferent de metoda de evaluare utilizată, nu trebuie neglijată subiectivitatea în evaluare. Doi factori determină acest fenomen al subiectivității în evaluare și anume: personalitatea cadrului didactic și personalitatea elevului.

Personalitatea cadrului didactic vizează pregătirea sa științifică, psihopedagogică și metodică, structura sa temperamentală și stilul său didactic. Unii autori fac diferența între personalitatea profesorului și cea a examinatorului, în condițiile în care nu orice profesor bun poate fi și un bun examinator, acestuia fiindu-i necesare calități care să confere evaluării un grad sporit de obiectivitate și rigurozitate. Aici are un rol deosebit de important respectarea principiilor și regulilor

impuse de codul deontologic al evaluatorului, principii de la care un profesor cu competență profesională și probitate morală nu se abate în nicio împrejurare.

Codul deontologic al examinatorului constă într-o serie de principii menite să creeze cadrul etic necesar desfășurării activității de examinare și evaluare, astfel încât acesta să își îndeplinească toate obligațiile ce decurg din această activitate cu profesionalism și corectitudine.

Principiile fundamentale și normele de conduită ce trebuie respectate de profesorul evaluator sunt:

- **competența profesională**, în virtutea căreia toate activitățile profesorului evaluator sunt tratate cu profesionalism, imparțial, pe baza cunoștințelor și aptitudinilor dobândite, fiind preocupat în mod constant de creșterea nivelului de pregătire și de îmbunătățirea competențelor și capacităților profesionale impuse de procedurile de evaluare ;

- **integritatea** ; acesta este principiul conform căruia profesorul evaluator trebuie să dea dovadă de onestitate, corectitudine, bună credință și responsabilitate, să respecte reglementările legale în vigoare, exercitându-și puterea de apreciere în mod imparțial ; profesorul trebuie să se comporte astfel încât să păstreze și să întărească încrederea elevilor în integritatea și imparțialitatea sa;

- **obiectivitatea** – este principiul conform căruia profesorul nu trebuie să dezvăluie celor din exterior rezultatele evaluării, decât celui implicat (elevului) și să nu folosească informațiile obținute pentru a-l umili pe elev, ori în interes personal, pentru a obține anumite avantaje;

- **neutralitatea**- este principiul în baza căruia profesorul evaluator trebuie să se abțină de la exprimarea sau manifestarea părerilor sau opiniilor referitoare la lucrarea analizată, comunicând rezultatele notării într-un mod civilizat și politicos, fără remarci jignitoare , abținându-se de la a face comparații între elevi.

Personalitatea elevului joacă de asemenea un rol deosebit de important în evaluarea didactică; elevii se deosebesc între ei prin trăsături temperamentale, particularități psiho-fiziologice, potențial ereditar , respectiv condiții de mediu și educație diferite, fapt pentru care profesorii trebuie să-și adapteze instrumentele de predare-evaluare specificului fiecărui elev; în caz contrar pot apărea efecte negative în ceea ce privește formarea personalității acestora.

În practica educațională actuală se manifestă tendințe înnoitoare atât în domeniul predării-învățării dar mai ales în cel al evaluării. Importanța și necesitatea realizării unei evaluări pertinente au devenit atât de evidente încât se vorbește frecvent despre „învățare asistată de evaluare”.⁴

⁴ A. Stoica, *Reforma evaluării în învățământ*, Editura Sigma, București, 2000.

Modernizarea evaluării se realizează într-un ritm foarte rapid în zilele noastre, drumul parcurs fiind jalonat de concepțiile care s-au succedat în domeniul evaluării și care pot fi dispuse în timp astfel:⁵

- *evaluarea comparativă*, care raportează elevii unii la alții;
- *evaluarea prin obiective* (criterială), având rolul de a furniza informații care să le permită elevilor să se aprecieze în raport cu atingerea obiectivelor;
- *evaluarea corectivă*, având ca scop să-i ofere elevului informații suplimentare, pentru a-i facilita învățarea;
- *evaluarea conștientizată*, care corespunde unui demers pedagogic, furnizându-i elevului repere explicite, în scopul de a lua în mâini propria transformare, fiind conștient de propriile dificultăți.

În domeniul teoriei și practicii evaluării sunt încă destule probleme deschise, ce necesită rezolvarea în folosul evaluaților (elevilor). Se impune ca evaluatorul să aibă o atitudine pozitivă față de schimbare, să adopte o preluare critică a ceea ce este valoros în tradiția învățământului românesc, situând în centrul atenției sale evaluarea corectă, obiectivă, constructivă a elevului.

⁵ I. Neacșu, A. Stoica, *Ghid general de evaluare și examinare*, Editura Aramis, București, 1999.
